

EL MIRALL

Núm. 176

3 EUR

Entrevista
Salvador Cardús

• • •

Cent raons...
*Els desastrosos
taps de Jaume III*

• • •

Itineraris
*El comellar de
Comafreda
i les voltes
d'en Galileu*

• • •

Llibres

• • •

Art

• • •

Cinefàgia

Dossier

*L'ensenyament a les Balears.
Un estat de la qüestió*

CURSA EL CORTE INGLÉS

El Corte Inglés,
organitzador des de fa 28 anys
de la gran festa de l'esport
popular a Barcelona.

SOM UN MÉS

Quan correm al teu costat entre tota aquesta multitud, sense cap altra meta que participar. Quan aplaudim un espectacle, una òpera o un concert. I especialment, quan ens enorgullim de la nostra cultura i les nostres tradicions, com quelcom nostre que cal defensar. Per això, i per moltes coses més, a El Corte Inglés ens sentim un més a fomentar la cultura catalana i donar-li suport.

El Corte Inglés

Patrocinador oficial del Supermercat
de Revistes de l'APPEC.

GRAN TEATRE DEL LICEU

El Corte Inglés,
mecenes del Gran
Teatre del Liceu.

PALAU DE LA MÚSICA

El Corte Inglés,
membre d'honor
de la Fundació
Orfeó Català-Palau
de la Música Catalana.

AUDITORI DE GIRONA

El Corte Inglés,
patró de la Fundació
Auditori-Palau de
Congressos de Girona.

ESCOLA DE SARDANES

El Corte Inglés organitza
des de fa 29 anys
aquesta escola, on
prop de 20.000 nens
i nenes han après
a ballar sardanes.

MINYONS DE TERRASSA

El Corte Inglés,
patrocinador des de
fa quinze anys de la
Diada dels Minyons
de Terrassa.

EL MIRALL

EDITORIAL

EDUCACIÓ: REALITATS I REPTES

4

DOSSIER

L'ENSENYAMENT A LES ILLES BALEARS. UN ESTAT DE LA QÜESTIÓ

5

ENTREVISTA

MACIÀ CALAFAT. SALVADOR CARDÚS

20

MISCEL·LÀNIA

JAUME LLADÓ

28

CENT RAONS PER PRESERVAR LES TRAMES MIEIEVALS

ELS DESASTROSOS TAPS DE JAUME III

30

EL SEMÀFOR

OFICINA DELS DRETS LINGÜÍSTICS.

33

ART

CRISTINA ROS. L'ESPAI BARCELÓ DINS LA SEU DE MALLORCA

34

LLIBRES

BIEL MESQUIDA

40

ITINERARIS

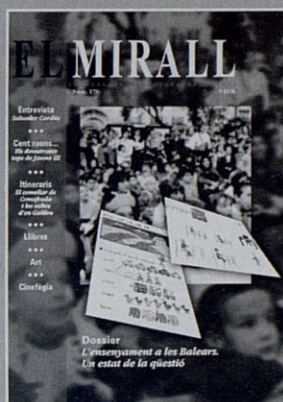
GASPAR VALERO. EL COMELLAR DES PRAT DE COMAFREDA I
LES VOLTES DE'N GALILEU

42

CINEFÀGIA

MATIAS VALLÉS. MASSA MEMÒRIES D'ÀFRICA

48

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL

Gener-Febrer de 2007 · Núm. 176

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ del Pare Bartomeu Pou, 31, bxs.
07003 Palma

Adreça electrònica:

<http://www.ocb.cat>
elmirall@ocb.cat

President:

Jaume Lladó

Director:

Josep Melià

Cap de redacció:

Macià Calafat

Consell editorial:

Jaume Lladó

Josep Melià

Mateu Morro

Pere Bueno

Pere Marí

Andreu Caballero

Publicitat:

Santi Adrover

Producció, administració
i publicitat:

Tel.: 971 72 59 37

Telefax: 971 71 93 85

Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:

Omnium Cultural

C/ de la Diputació, 276 pral.
08009 Barcelona

Delegació a València:

Acció Cultural del País Valencià

C/ del Baró de Càrcer, 37

46001 València

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió
dels autors.

Disseny

Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició

Ecogràfic

Impressió

Xisco Arts Gràfiques

C/ del Baix Riera, 1-A, Palma

Tel. 971 475754

Documentació

Edició

Dipòsit legal

PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5107238907

Educació: realitats i reptes

Editorial

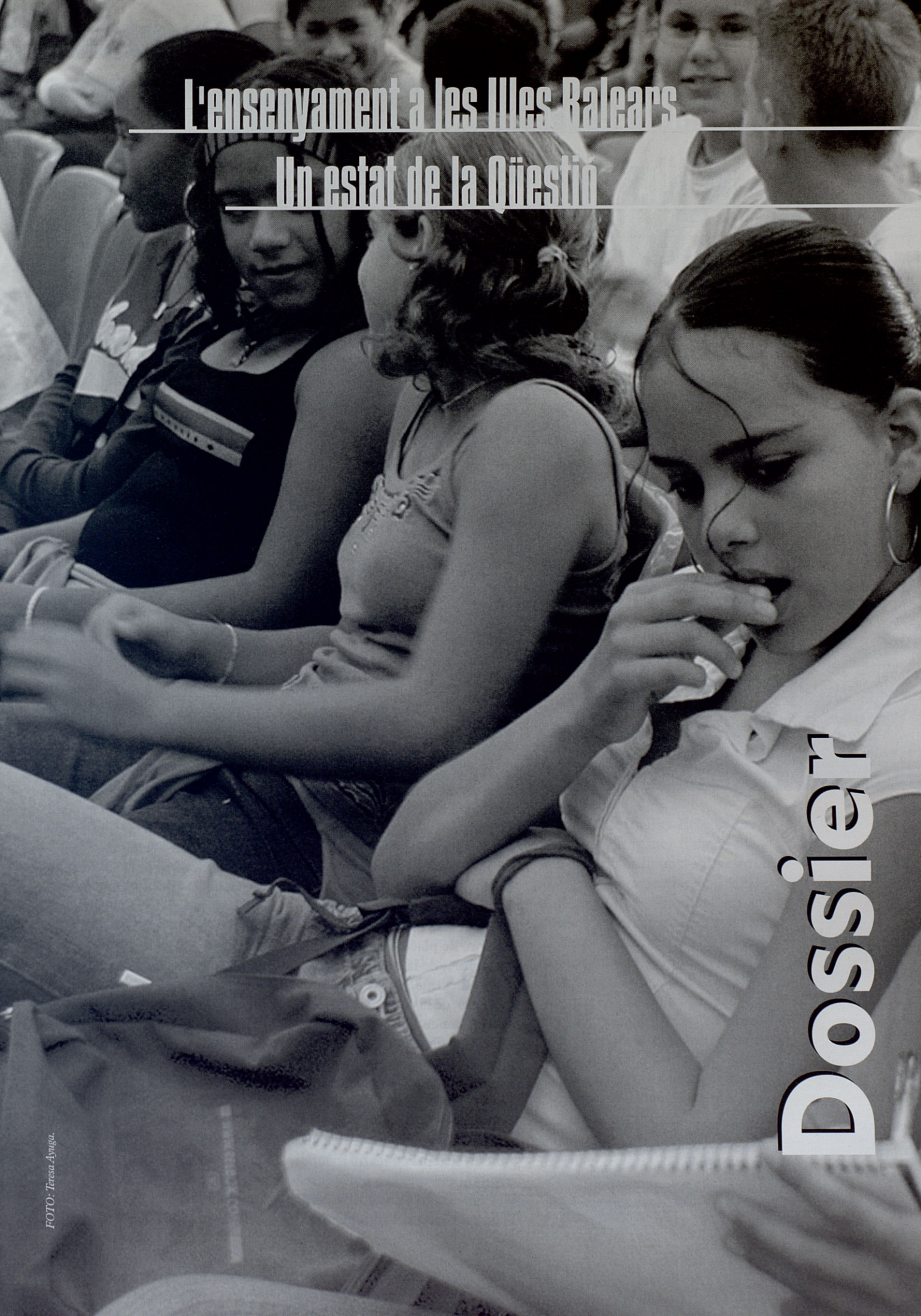
En una societat moderna és normal que l'educació formi part de les principals preocupacions col·lectives. El nostre món es fonamenta en el coneixement. L'economia dels anomenats països desenvolupats cada vegada més es fonamenta en la innovació i la recerca. Coneixement, innovació i recerca que òbviament són conceptes estretament relacionats amb l'educació.

Tot i que aquesta hagi de ser una prioritat, el fet cert és que a la pràctica no resulta tan evident que realment ho sigui. El fracàs escolar, la manca de recursos docents, la insuficient inversió per donar resposta efectiva a les necessitats educatives de la població balear, la generació de conflictes artificials com el de la llengua en l'ensenyament, són elements que acaben perjudicant la formació de les futures generacions.

Centrar la nostra atenció en la qüestió de l'educació és absolutament convenient. La política educativa de l'actual Govern Matas és clarament regressiva. No només pel Decret Fiol, que cerca la polèmica en un àmbit sensible, sinó també per la concertació poc clara amb centres privats, que genera una imatge distorsionada dels elements definidors del nostre sistema educatiu. Més encara, el tema de la fixació del currículum, els populars l'han convertit en una batalla partidista en què les comunitats governades pels conservadors s'enfronten amb el Govern central i les comunitats socialistes. Finalment, l'Estat no s'atura de llançar normativa que retalla les nostres competències i potestats en aquesta matèria. Un panorama, doncs, que no és gens senzill i que es troba ple d'entrebancs per caminar cap a una escola de qualitat i plenament arrelada al país. Un camí que s'ha complicat encara més com a conseqüència de l'allau migratòria que vivim i que provoca una multiplicitat de situacions a les aules, així com la introducció de cosmovisions i comportaments als quals no estam acostumats.

Aquesta de l'educació és una qüestió plena de paradoxes. La primera paradoxa és que tothom diu ser conscient de la seva importància i a la vegada observem com cada pic són més els agents que volen fer deixadesa de les seves funcions. Perquè és evident que no tan sols l'escola educa. Els pares, els mitjans de comunicació, el mercat són també agents educatius que, certament, no assumeixen la seva part alíquota de responsabilitat. La segona paradoxa és que el Govern no fa l'esforç inversor que resulta imprescindible. S'han fet autopistes i per fer-les s'ha passat per damunt la carestia pressupostària. En canvi, per fer nous centres o per contractar personal sembla que no hi ha una voluntat de fer el mateix esforç. La tercera paradoxa és que l'educació és molt rellevant però ni els mestres ni l'obtenció d'uns estudis superiors són valorats de manera prestigiosa per la nostra societat. Els mestres, més que no respecte, el que reben és menyspreu i incomprensió. Els estudis superiors molt sovint són considerats pèrdues de temps en un món on els doblers són realment allò que dona respectabilitat.

No tan sols hi ha un problema de recursos o un problema partidista que utilitza la llengua com a esquer electoral. Hi ha un problema cultural o de valors que interactua i erosiona l'educació dels nostres joves. L'excel·lència només la podrem conquerir si som capaços d'actuar en tots i cada un dels problemes que hi ha. I no serà fàcil, perquè els canvis de mentalitat són molt més complicats que tirar de talonari. De totes formes ens hi jugam massa per no afrontar la qüestió amb força i energia.

L'ensenyament a les Illes Balears

Un estat de la Qüestió

Dossier

Educació i societat del coneixement a les Illes Balears: problemes i oportunitats

MARTÍ X. MARCH CERDÀ

Una de les característiques del nostre temps, tant des d'una perspectiva econòmica com des d'una perspectiva social, és sense cap dubte la importància de l'educació, de la formació i de la transferència de coneixement a la societat i al teixit productiu dels productes de la investigació per tal de possibilitar el desenvolupament integral de la nostra societat.

Les Illes Balears, malgrat el seu desenvolupament econòmic i social—que començà amb el turisme durant la dècada dels anys seixanta—no s'ha caracteritzat, en general, per apostar per l'educació, per la formació, per la investigació o per la innovació. I tot això malgrat que sigui evident que el futur de la societat del segle XXI passa per l'educació, per invertir en capital humà, per creure en la formació, per produir coneixements. Tanmateix, aquesta despreocupació per aquestes qüestions, que són fonamentals per a la integració de les Illes Balears en la societat del coneixement, està, des de final de la dècada dels anys noranta, en procés de canvi, a causa, no tan sols de les polítiques posades en marxa per l'Administració autonòmica, sinó també per la progressiva conscienciació de la societat i de la classe empresarial de la importància d'aquesta qüestió per al futur de la societat de les Illes Balears. Així, en aquest context de millora de l'educació a les Illes Balears que s'ha produït en aquests darrers anys, hem d'assenyalar l'increment del nivell educatiu, del nombre de places, del nombre de professors, de la quantitat de serveis educatius, del finançament educatiu, de la democratització de l'ensenyament, de la qualitat educativa i de la progressiva—encara que lenta—equitat educativa. Amb tot, encara que no puguem aprofundir en aquest article en la realitat educativa de les Illes Balears, és evident que ens trobam davant un sistema educatiu insuficient, tant pel que fa a places escolars en els nivells obligatoris o l'educació infantil com pel que fa

al finançament educatiu. Però també és evident que ens trobam davant un sistema inestable en tota una sèrie d'aspectes; així, aquesta inestabilitat, que és contrària a qualsevol qualitat educativa, es manifesta amb un important nombre de professors interins en procés de disminució, amb una manca d'estabilitat de les plantilles de professors dels centres públics, amb tot el que aquest fet implica amb vista a poder aconseguir una línia pedagògica coherent; es manifesta amb l'arribada contínua d'alumnes d'incorporació tardana a determinats centres educatius—fonamentalment públics—amb tots els problemes que aquest fet implica; es manifesta amb la no-existència d'una xarxa educativa pública amb vista a les famílies o a la societat civil mateixa... Per tant, és evident que ens trobam davant una realitat que no és la millor a curt termini per donar els resultats que la societat de les Illes Balears necessita i demana. Un altre element de la realitat educativa de les Illes Balears del qual cal fer una anàlisi seriosa fa referència a la problemàtica de l'escolarització i les seves contradiccions: a l'increment del nombre d'alumnes en els nivells bàsics de l'educació infantil, de l'educació primària i de l'educació secundària obligatòria, s'hi ha d'afegir el poc nombre d'estudiants de l'educació postobligatòria en el batxillerat i la formació professional, o la baixa taxa d'estudiants universitaris. Efectivament, és evident que en relació amb aquesta qüestió del nombre d'estudiants s'ha de fer una referència específica a uns fets que cal analitzar des d'una pers-

pectiva de contradicció, de dicotomia i d'una certa polarització. Una contradicció que podem posar de manifest amb un seguit de fets: en primer lloc, i des d'una òptica històrica, és evident que les Illes Balears s'han caracteritzat per una poca preocupació per l'educació. Les dades que hi ha sobre el nombre de centres, les taxes d'analfabetisme, la poca atenció a la formació professional i a tota l'educació secundària postobligatòria, el retard en els processos de modernització educativa, l'existència tardana d'una universitat de les Illes Balears, la poca consciència social sobre la importància de l'educació i la formació en el si de la societat civil de les Balears, etc. posen de manifest que la comuni-

tat autònoma de les Illes Balears té unes mancances històriques i estructurals en el sistema educatiu que són difícils de resoldre de forma important i ràpida. Però, juntament amb aquest important procés d'escolarització en els nivells obligatoris, s'han d'assenyalar les baixes taxes d'escolarització en els nivells no obligatoris –formació professional, batxillerat, ensenyament superior i educació universitària. Es tracta, doncs, d'una contradicció important que pot tenir a llarg termini conseqüències significatives per a la cohesió social i per al desenvolupament econòmic de les Illes Balears.

Dos estudis donats a conèixer darrerament¹ han posat de manifest aquesta contradicció del sistema

educatiu de les Illes Balears en relació amb les taxes d'escolarització dels nivells postobligatoris. Així, per exemple, el treball del Dr. Calero posa de manifest que els joves que resideixen a les comunitats autònomes de l'arc mediterrani –en concret de les Illes Balears, Catalunya, Comunitat Valenciana i Múrcia– tenen una probabilitat molt elevada d'interrompre els seus estudis i d'incorporar-se de forma prematura en el mercat de treball. Aquest fet implica una debilitat de l'accés a l'educació secundària

1. CALERO, J. Desigualdades tras la educación obligatoria: nuevas tendencias. Madrid: Fundación Alternativas, 2006.

FUNDACIÓN CYD. La contribución de las universidades españolas al desarrollo. Barcelona: Fundación CYD, 2005.

postobligatòria per a dites comunitats autònomes. Fins i tot aquest mateix autor considera que les Illes Balears no tan sols presenten aquesta debilitat a causa de les característiques del dinamisme del mercat de treball, sinó perquè les Balears, juntament amb les Canàries, Extremadura o Andalusia, són una comunitat autònoma en què el desenvolupament de l'escola de masses és més recent. Per tant, les Illes Balears presenten, d'acord amb aquest autor, una doble debilitat per tal d'explicar la baixa taxa d'estudiants en l'educació postobligatòria: el recent desenvolupament de l'escola de masses, fet que es produeix amb el *boom* turístic, i la capacitat del mercat de treball de generar oferta per a joves, sense

una qualificació important. Es tracta d'un fet preocupant, ja que no tan sols les Illes Balears presenta, juntament amb Melilla, el percentatge més baix de població de 16 i 17 matriculats en educació secundària postobligatòria, sinó que Espanya presenta un dels percentatges més baixos de població de 20 a 24 anys que almenys ha assolit el nivell de la segona etapa d'educació secundària superior entre els països de la Unió Europea, malgrat l'evolució positiva dels darrers anys i del nivell del qual es partia. Es tracta d'una dada preocupant per a les Illes Balears, ja que, malgrat els avanços que hi ha hagut en les darreres dècades, encara ens trobam en una situació prou delicada des de la perspecti-

va quantitativa i també des de la perspectiva comparativa.

D'altra banda, l'informe esmentat de la Fundació CYD, respecte de les Illes Balears ens ofereix una sèrie de reflexions que cal definir com a preocupants: 1) Les Illes Balears és una de les comunitats autònomes amb una menor densitat d'estudiants universitaris; 2) Mentre que podem assenyalar l'existència d'un universitari cada 22,7 madrilenys, a les Illes Balears ens trobam un cada 68,7; 3) Les Illes Balears és una de les comunitats amb més poca atracció d'estudiants universitaris; 4) Les Illes Balears és una de les comunitats autònomes espanyoles amb menys contribució a l'ocupació... Per tant, segons aquest informe de la

GRUP avg

Viajes

Martel

BAL. 029 M/D

**ESPECIAL
SETMANA SANTA
2007**

PREUS I VOLS, SORTIDES DES DE PALMA

ATENES del 05 al 09 d'abril **578** euros

ATENES del 05 al 09 d'abril amb creuer **894** euros

MALTA del 05 al 09 d'abril **439** euros

CROÀCIA del 05 al 09 d'abril amb circuit **739** euros

PRAGA del 05 al 09 d'abril **695** euros

ROMA del 05 al 09 d'abril **489** euros

SON PRODUCTES POLITOURS

NO INCLOU TAXES D'AEROPORT

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com> · ventas@viajesmartel.com

GENER 1932

ARQUITECTES

ROFILL - J. GONZALEZ - R. RIBAS

GRUP ESCOLAR EN L'AVINGUDA ESTANISLAO FIGUEROA

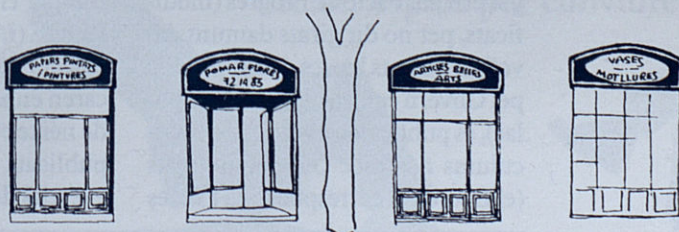
Fundación CYD de l'any 2005 es pot afirmar que, malgrat el procés de consolidació progressiva del sistema universitari a les Illes Balears, del seu impacte econòmic o laboral, encara ens trobam lluny dels indicadors que tenen no tan sols algunes comunitats autònomes espanyoles, sinó també del que tenen determinats països europeus. Es podria parlar d'altres elements, d'altres trets que caracteritzen la situació educativa de les Illes Balears —la dualitat social i educativa, la creixent immigració educativa, la qualitat educativa, el rendiment educatiu, els abandonaments escolars, els conflictes educatius, etc.—, però això podria ser objecte d'una altra reflexió educativa. De tot el que s'ha dit, podem res-

saltar que l'esforç que la comunitat autònoma i la societat de les Illes Balears ha fet per donar resposta a les noves necessitats i les demandes d'escolarització és prou significatiu; però, també, que cal anar més lluny, que hauria d'incrementar encara més el seu esforç si vol que la taxa d'escolarització de l'educació postobligatòria augmenti de forma progressiva, que el nombre de places sigui suficient, que el finançament millori, que la qualitat sigui un fet, que la dualitat desaparegui progressivament, que el nivell educatiu augmenti, que el rendiment educatiu s'incrementi de forma significativa, que la recerca sigui un bé per protegir, que la quantitat d'estudiants universitaris incrementi... Tot això impli-

ca afirmar que el sistema educatiu de les Illes Balears es troba en una cruïlla amb vista al futur i als nous reptes socials, educatius, econòmics, culturals i tecnològics. Però la pregunta que, finalment, ens podem formular és, en aquest sentit, la següent, a la llum de l'anàlisi feta: està l'educació de les Balears en un procés positiu en el camí d'integrar les Illes Balears en la societat del coneixement, en la política de qualitat, en l'economia de la innovació, en la política de recerca i desenvolupament...? La resposta està plena de llums i d'ombres.

**Martí X. March Cerdà és catedràtic de Sociologia de l'Educació del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la UIB.*

"Encara queden botigues" Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

Curriculums «propis» de les Illes Balears.

La història recurrent

MIQUEL SBERT I GARAU

**Sembla la història
del mai no acabar...**

L'any 1996, a l'espera del Godot de les competències en matèria educativa, escrivia sobre la necessitat d'un «currículum propi» per a les Illes Balears que desenvolupàs l'article 4 de l'aleshores ja experimentada LOGSE (publicada en el BOE el dia 4 d'octubre de 1990) i, més en concret, al·ludia als reials decrets 1344 i 1345 (del setembre de 1991) que establien per a l'«àmbito de competencias del Ministerio de Educación y Ciencia» (o sigui, entre d'altres, nosaltres) els currículums prescriptius de l'educació primària i de la secundària, respectivament.

La rondalla romancesca continuà i, assolides les competències (o «transferides», que no és ben bé el mateix), durant un període inicial d'exercir-les (de desembre de 1997 a juny de 1999), s'inicià l'elaboració dels currículums específics de les Illes Balears, en el marc dels anomenats «decrets de mínims» (d'ensenyaments bàsics, obligatoris a tot l'Estat), són els RD 1006 i 1007 de 14 de juny de 1991 (d'EP i d'ES respectivament).¹

Aquesta operació, que em correspongué coordinar, avançà bastant (més de cinquanta professionals de la docència de tots els nivells i etapes participaren en la redacció dels diferents esborranys), però no culminàrem el procés, i els currículums balears no veieren la llum del BOIB. Més endavant, durant el període del govern del Pacte de Progrés (modificats, per no dir girats damunt davall, els decrets bàsics de secundària pel Govern central del Partit Popular), es publicaren els bons de currículums nostrats. Gairebé nomenats (el Decret 67 corresponent a l'EP es

publica el dia 12 del mateix mes del 2001 i el Decret 86 de l'ESO surt el dia 29 de juny de 2002), silenciosament entren en vigència el curs 2002-2003, poc abans de les eleccions autonòmiques, i començaren la seva modesta singladura. A l'horitzó el Govern central neoliberal posava el fil a l'agulla i enllestia la Llei orgànica 19/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació (LOQE), que havia de suposar en desplegar-se la derogació fulminant del corpus curricular balear.

La LOQE, com un terbolí, s'estén amb promptitud, anunciada com la solució a tots els problemes educatius de la societat espanyola. Curiosament, el Govern de les Illes Balears, impulsor decidit de la llei central, no accelera la maquinària curricular com calia esperar, i els «nous» currículums nostrats, derivats d'aquella llei orgànica que convertia els ensenyaments «mínims» en «comuns» i n'obligava la literalitat a tota la geografia curricular de l'Estat espanyol, arriben al BOIB el dia 9 de novembre de 2004 i el 16 de setembre de 2006,² quan la situació política estatal ja havia canviat (les eleccions que permeten als socialistes formar govern són el març de 2004) i s'entrelluca una nova ordenació general del sistema educatiu (que es reflectiria amb la LOE, de març del 2005) mitjançant un decret de calendari d'aplicació que interrompia el desenvolupament de la LOQE (i, per tant, els currículums balears que, peti qui peti, es publicaren en el BOIB eren morts abans de néixer. I inaplicables encara que publicats en el butlletí oficial (un exercici delirant de normativa).

1. En aquest article, per raons d'espai, només farem referència a les etapes de l'educació obligatòria (EP i ES). Quant a les altres, el paral·lisme és palès.

2. Decret 92/2004, de 29 d'octubre, d'EP (BOIB 9/11/2004). Decret 78/2006, de 15 de setembre (BOIB 16/09/2006).

A les Illes Balears, fins al curs 2002-03 «vivíem» amb els arnats currículums MEC (1991), excepció feta de la llengua catalana (i la literatura), que era competència de la CAIB (els currículums es pactaren amb el Ministeri). Fins a la data d'avui, els vigents són els dels anys 2001 i 2002 autonòmics, perquè els derivats de la LOQE, com hem dit, ni tan sols han entrat en vigor un sol dia.

Actualment, els centres planifiquen la seva activitat didàctica amb uns currículums que no responen als escenaris nous de la LOE, i el calendari d'aplicació d'aquesta llei és clar: el proper 2007-08 s'inicien els dos primers cursos d'EP i el 1r i 3r d'ESO (també a secundària els programes de diversificació curricular i els nous criteris d'avaluació, de promoció i de titulació) i, seguidament i progressivament, la resta. El Ministeri ja ha fet explícits els mínims estatals³ (enmig del rebombori català en forma de recurs davant el Tribunal Constitucional, en considerar que es trepitgen competències de la Generalitat), per tant ara la pilota és, de bell nou, al nostre terrat.

Reforma a reforma. Canvi de força política governant rere canvi. Llei orgànica contra llei orgànica. Currículum *versus* currículum. La història continua... I, mentrestant, el poble, què? La Trinca ja és una multinacional de l'oci tecnificat i capitalista, per tant cal fer arqueologia per trobar el text de la resposta (que molts tenim ben present) a la pregunta còsmica.

En aquests moments de gestació

d'uns nous (?) currículums, amb la perspectiva d'unes eleccions al Parlament autonòmic el proper mes de maig, són més els interrogants que no les seguretats constatables:

- La fatiga dels docents davant tanta inconsistència on hi hauria d'haver estabilitat, serà un element determinant?
- El concepte d'un sistema educatiu *parcialment descentralitzat*, com sembla que és el nostre, serà operatiu, ateses les forces polítiques oposades que entren en confrontació, també, per dissort, en educació?
- Serem capaços, a casa nostra, d'aprofitar l'ocasió per fer una proposta curricular que sigui idònia per ajudar a resoldre les necessitats educatives de l'alumnat (i de la societat) de les Illes Balears?
- La proposta curricular comportarà alguna cosa més enllà de la publicació en el BOIB? Implicarà reformes substancials en els models i l'acció de la formació del professorat? En l'organització dels centres? En l'elaboració de materials didàctics escaients? En l'impuls a la innovació educativa? En el camp de la incentivació professional dels docents? En la implicació de les famílies i de la comunitat educativa?
- Els currículums seran fruit del pacte i del consens, fruit del debat amb tots i cadascun dels sectors afectats per l'educació? O senzillament «passaran» pels òrgans consultius no vinculants i es tindran en compte les seves observacions i propostes de la mateixa

manera com ho ha estat el mal anomenat decret de «trilingüisme» o les disposicions relatives a la selecció de la llengua primera de l'ensenyament?

- Incorporaran en els currículums propis de les Illes Balears els trets distintius nostres (llengua, cultura, país) com a part substancial i integradora dels nous continguts o com a peculiaritats, com a afegits o annexos a una traducció de la normativa bàsica, pactada amb les comunitats en què el govern és del mateix «color» que el nostre i amb les quals «tants» lligams ens uneixen?

L'Administració autonòmica ha d'investir de bell nou l'aventura curricular. De fet, ja «circulen» esborranys dels futurs decrets (ja cal que «circulin» perquè el 2007-08 és imminent). Com a recordatori vull copiar un text que ja he usat massa vegades, però que encara vigeix, de Joaquim Arenas quan l'any 1989 (!) es referia a la catalanitat de l'ensenyament considerada com un repte per a l'aleshores denominada «reforma educativa» (pròleg de la LOGSE que havia de venir): «El vestit que se'ns serveix ja està fet i triat. Serà susceptible d'arranjaments menors i prou.»

Del seny, de la prudència, del coratge, de la saviesa i del sentit de poble dels nostres dirigents en depèn que l'arranjament faci que el vestit sigui digne, presentable i adequat. L'article 6 de la LOE (base de l'actuació) ho possibilita.

Ja ho veurem!

***Miquel Sbert i Garau és inspector d'Educació.**

3. RD 1513/2006, de 7 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims de l'EP (BOE, 8 desembre) i RD 1631/2006, de 29 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l'ESO (BOE 5 gener 2007).

Roldan

C/ Eusebi Estada, 66 - 68
07004 Palma de Mallorca
Tlf. 971 763 666 - Fax 971 763 667
Internet: <http://www.roldan.es>
e-mail: roldanib@roldan.es

Certificat de
Qualitat
ISO 9001:2000 Nº 12.0547-1

Cream espais per conivre

Anàlisi de les infraestructures educatives

BARTOMEU PARETS AMENGIÀ

Per poder fer una diagnosi correcta de les infraestructures educatives de les nostres illes ens hem de traslladar a un moment clau per al nostre autogovern: el traspàs de les competències educatives. Ens traslladam, doncs, a final dels anys noranta.

En aquell moment, el sindicat STEI-i alertà sobre la pèssima dotació econòmica que ens atorgava l'Estat per assumir les competències educatives. Avisàrem que les Illes érem de les comunitats més mal dotades de l'Estat i encara ara patim les conseqüències d'una negociació tan deficient. L'any 1998, i tal com vàrem avisar i vàrem advertir en el nostre estudi sobre les transferències, aquestes no solament foren mal dotades, sinó que han estat la causa del fort endeutament posterior. En l'estudi que férem l'any anterior a les transferències, avisàrem que la despesa educativa en relació al PIB era deficitària. Si la mitjana estatal era del 4,57 del PIB, l'estimació per a les Illes hauria estat de 94.888.057 de les pessetes de llavors; la nostra reivindicació era poder tenir en educació el 6 per cent del PIB, és a dir, 124 mil milions de pessetes, però ja sabeu que en vàrem rebre just 38.708.445. En definiti-

va, l'Estat ens atorgà menys de la meitat del que necessitàvem per fer front amb garanties el repte que ens plantejava assumir el control i la gestió educativa.

Una vegada feta aquesta introducció, ens trobam en condicions d'abordar la situació actual; ja hem apuntat que unes de les conseqüències de la insuficient dotació econòmica ha estat l'endeutament. Aquest endeutament ha estat una constant des d'aquell moment i tots els governs de les Illes l'han hagut d'ampliar per tal de poder afrontar factors que des de l'STEI-i hem anomenat com a agreujadors del greuge, aquests són: l'afluència d'alumnat nouvingut i l'augment de població en general, sense oblidar les diferents reformes educatives que no ha anat acompanyades d'un finançament econòmic garantit. Aquests factors, especialment el primer, han obligat a un endeutament que a hores d'ara ens col·loca en una situació que popularment anomenam com el peix que es mossega la coa: l'amortització del deute impedeix l'assignació pressupostària adient.

Però el dèficit econòmic no és l'únic factor responsable, hi intervenen també de forma rellevant les males polítiques i les males previsions que ens han conduït a trobar-nos amb moltes aules per sobre de la ràtio que estableix la llei (màxim de 25 infants per aula, xifra que l'STEI-i considera excessiva per poder atendre la diversitat que presenta l'alumnat). Només a Manacor, en el cas d'educació infantil l'any 2005 hi havia 21 aules que superaven la ràtio que marca la llei d'un total de 34. Això suposa que un 61,76% estava per

sobre del que diu la LOE.

D'altra banda, ens trobam que Inca té els mateixos centres públics que fa deu anys, però Inca no té res a veure amb el que era. Palma és un altre cas paradoxal, quantes escoles recordau que s'hi hagin fet noves en els darrers anys? L'aplicació del mapa escolar no ha arribat als paràmetres necessaris. El creixement i la demanda de places escolars ha posat en evidència la planificació del Govern. Cal una aplicació més àgil del mapa escolar en aquestes zones saturades.

Tot i això seria injust no reconèixer els esforços fets per les admi-

nistracions d'aquesta legislatura i la passada: IES La Ribera, IES Porreres, IES Binissalem, IES Esporles, CP Cas Capiscol, CP Margarida Florit, CP Can Raspall CP S'Olivera, CP Venta d'Arabí..., han contribuït de manera important a millorar l'admissió de l'alumnat, però malauradament no n'hi ha hagut prou. Les inversions en educació no són suficients, i els pressupostos per a l'any 2007 aprovats recentment així ho demostren. Demandes com el nou IES d'Alcúdia, la nova escola de Binissalem, Inca, Manacor, Lluçmajor, Ciutadella, Maó,

Sencelles, Santa Maria, Maria de la Salut..., no són prioritàries per a una administració que està més preocupada a entorpir l'ensenyament en català que a fer front als veritables reptes que planteja l'escolarització dels infants de les Illes.

La problemàtica no se centra tan sols en la manca de nous equipaments, sinó que també s'engloba en el manteniment i en la cura que demostra l'Administració del dia a dia dels centres de la xarxa pública. Des de l'STEI-i ja ho denunciarem en el seu moment a través d'un estudi dirigit a esbrinar quin era l'estat de les instal·lacions

EL MIRALL amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

de les escoles i dels instituts de les Illes Balears. La iniciativa responia a una necessitat de donar a conèixer a l'opinió pública en quin estat estaven els centres que depenien de la Conselleria d'Educació. El resultat evidencià una gran quantitat de reformes en instal·lacions que no es duïen a terme (pavimentació de patis, rehabilitació de menjadors, construcció d'aules noves, eliminació de barreres arquitectòniques, habilitació de banys, manca d'espais per atendre la diversitat per fer desdoblaments i grups flexibles, manca d'equipaments informàtics, aules prefabricades, el retard en el pagament de les partides pressupostades pels centres... En molts de casos la resposta de l'Administració en boca de l'IBISEC és: no hi ha doblers. Però els fets demostraven que sí que n'hi havia, però es destinaven a altres llocs; qüestió de prioritats polítiques. Com es pot fer aquesta afirmació sabent que es destinaran fons públics a concertar una etapa no obligatòria com el batxillerat? O que es concertarà un centre privat que s'està construint al Parc Bit on se separarà l'alumnat per raó de sexe?

L'estudi esmentat s'emmarcava en el conjunt d'accions que va dur a terme el sindicat per denunciar la intenció del Govern de destinar fons públics a centres privats concertats per pagar fins a un 50% de les obres que aquests facin. L'execució d'aquestes polítiques demostra la poca sensibilitat que té l'Administració vers la xarxa educativa pública. És intolerable que molts de centres públics de les Illes es trobin en la situació de mancances estructurals i que es destinin doblers a les patronals d'educació, que, en definitiva, són empreses privades. Una mostra d'aquesta actuació política és quan ara farà un any es publicà en el BOIB l'obertura d'una línia de crèdit de subvencions per a obres a centres concertats d'1 milió d'euros. Des de l'STEI-i consideram intolerable que no es destinin els pressuposts necessaris a millorar les instal·lacions i els serveis dels centres públics de les Illes Balears. Exigim una major inversió en els centres públics de les Illes Balears per poder afrontar amb garanties els reptes que planteja l'educació. Ateses les mancances en infra-

estructures descrites anteriorment, hem de continuar essent crítics tots els sectors de la comunitat educativa. El professorat ha demostrat ser capaç d'actuar amb responsabilitat i pal·liar les mancances del sistema en benefici de l'alumnat. Aquests mereixen més del que tenen actualment, mereixen una Administració compromesa amb l'ensenyament públic, mereixen una Administració que abandoni el populisme sectari que la faci jugar amb fórmules trifàsiques (Decret del trilingüisme) que només persegueixen el desprestigi i la disminució de l'ensenyament en català. Convé recordar que l'educació és un dret, malgrat que la ideologia neoliberal intenti convèncer la societat dient-li que és un servei que es tracta com una mercaderia subjecta a l'oferta i la demanda i no a la planificació social d'aquest dret. Per nosaltres, l'educació és un dels valors més importants per conformar una societat més justa i cohesionada.

**Bartomeu Parets Amengual és secretari d'acció sindical de l'ensenyament públic de l'STEI-i.*

PLAÇA 18
serigrafia

Tel: 971 660 422

Polígon Son Noguera, Lluçmajor - www.pl18.com e-mail: pl18@pl18.com

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

La llengua catalana en l'ensenyament, entre la consolidació i els retrocessos

MACIÀ JOSEP CALAFAT BELLVER

L'escola ha esdevingut un dels pocs àmbits que pot garantir unes mateixes condicions d'entrada per a tots els alumnes, independentment del seu origen social, cultural o territorial. D'aquesta formació en depèn sovint el seu futur com a ciutadans i com a treballadors. Allò que no aprenguin a escola pot marcar la seva futura trajectòria professional. Si l'acció de l'educació és fonamental per assegurar la cohesió de qualsevol societat, encara ho és més en el nostre cas, uns Països Catalans en què l'ensenyament és el principal mitjà d'aprenentatge de la llengua i la cultura catalanes per a l'alumnat no catalanoparlant. L'Escola Catalana (dins la qual podem incloure, pels seus plantejaments pedagògics, la valenciana i la mallorquina) ha complert una tasca integradora de diferents tipus d'alumnat que sovint no li ha estat prou reconeguda pel conjunt de la societat. En aquest article ens centrarem en l'evolució de l'ensenyament de i en llengua catalana a les Illes Balears, aspecte en què l'Obra Cultural Balear ha centrat bona part dels seus esforços d'ençà que es va fundar; sense defugir, però, el debat sobre la importància global de l'educació en la nostra societat.

Breu història de l'educació en català a les Illes Balears

Si una entitat ha fet feina al llarg dels anys per promoure l'ús del català en l'educació ha estat el Moviment d'Escoles Mallorquines. Nascut a final dels anys setanta, agrupava les poques escoles que feien l'ensenyament íntegrament en català. Ha promogut un model

d'escola en català, universal, integrador, obert al medi natural i social, i promotor dels valors de la ciutadania. Els primers temps van ser difícils, sense un marc legal que acoïllís l'experiència i sense el suport de les institucions. Fins a l'any 1983 (entrada en vigor de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, que converteix el català en idioma oficial) i l'any 1986 (en què s'aprova la Llei de normalització lingüística, que es marca com a objectiu la catalanització del sistema educatiu) no hi ha una normativa favorable al creixement de l'ensenyament en català. No obstant això, la tenacitat d'un grup de mestres joves va posar les bases del model actual, que ha evitat a les Balears la separació dels alumnes per motiu de llengua que ha caracteritzat el cas valencià. Durant

L'educació és un dels aspectes més importants de l'anomenat estat del benestar.

aquestes dues dècades i mitja de democràcia, s'ha avançat en l'ús del català en l'ensenyament. Amb molt poques excepcions, el progrés s'ha produït sobretot en l'escola pública, més permeable a la renovació educativa.

Tota aquesta feina s'ha fet amb poc suport institucional. No hem d'oblidar que les Balears és de les darreres comunitats autònomes que varen rebre les competències en Educació (l'any 1998). Durant tot aquest temps la responsabilitat de promoure l'ensenyament en català va estar en mans del MEC, que no hi manifestà gens d'interès. Per la seva part, la Conselleria d'Educació, en mans del PP, tenia una capacitat limitada d'emetre normativa per regular l'ensenyament de i en català. Una capacitat que no va fer servir gaire al llarg dels anys vuitanta i que en els anys noranta va provocar una polèmica decisiva per a l'evolució de la llengua dins el sistema educatiu.

L'Ordre Rotger: una passa enrere

L'any 1994, el conseller d'Educació del Govern balear, Bartomeu Rotger, promulgà una ordre que regulava l'ensenyament en català. Partint de la filosofia política del PP, l'Ordre Rotger no feia més que «legalitzar» l'ensenyament en la nostra llengua. A partir d'aquest moment les escoles podrien fer servir l'idioma oficial que volguessin i durant les hores que volguessin. Aquest fet provocà l'oposició dels sectors educatius, que esperaven un text que fos una passa endavant en el compliment del man-

dat establert en la Llei de normalització lingüística, que obliga a introduir progressivament el català en tots els àmbits educatius. La reacció va ser encapçalada per l'Obra Cultural Balear i per diversos representants de la comunitat educativa (sindicats de mestres, associacions de pares i mares, sindicats d'alumnes), que s'uniren per reivindicar la derogació de l'Ordre Rotger i la promulgació d'un De-

cret de Mínims que garantís un mínim d'un cinquanta per cent de l'ensenyament en llengua catalana. Una manifestació convocada pel sindicat estudiantil BEI (Bloc d'Estudiants Independentistes) durant la tardor de 1994 comptà amb la participació de més de 2.000 alumnes als carrers de Palma. La primavera de 1995 també fou calenta: el primer Correllengua, organitzat per Joves de Mallorca per

llum i gas
amb més energia que mai

E gesa endesa

FONO
902 500 902
GESA

AVARIES: 902 534 902

la Llengua, també inclogué entre les seves reivindicacions la promulgació d'un decret de mínims; la multitudinària cadena humana (més de 20.000 persones) organitzada per l'Obra Cultural Balear també estigué centrada en aquesta reivindicació. Aquestes mobilitzacions significaren l'entrada del moviment de defensa de la llengua i la cultura catalanes a Mallorca en la seva majoria d'edat.

A partir d'aquest moment, l'Obra Cultural Balear i els Joves de Mallorca per la Llengua trauran al carrer milers de persones cada any, en un fenomen de reivindicació lingüística sense precedents a Mallorca. Finalment, l'Ordre Rotger fou derogada i substituïda, l'any 1997, per un Decret de Mínims, tal com havia demanat la societat civil.

La promulgació del nou decret es va produir poc abans de l'assumpció de les competències en Educació (1998). Fins a l'any 1999, en què el PP perd les eleccions i s'obre un període de quatre anys de govern progressista, l'Administració no fa gaire esforç per aplicar el nou text. L'entrada del nou govern d'esqueres no representà gaires canvis normatius –només es fixen els currículums de llengua catalana–, però sí un intent d'aplicar fins a les darreres conseqüències el Decret de Mínims i una important inversió de recursos destinats a l'educació pública i a l'ensenyament en català. És la legislatura en què es construeixen més centres; en què es contracten més mestres i professors; en què es destinen més recursos a programes d'immersió lingüística, i en què es crea el programa de PALIC, que té com a objectiu ensenyar la llengua catalana als alumnes d'incorporació tardana provinents de fora del domini lingüístic català. Els quatre anys del Pacte de Progrés, amb les seves insuficiències –no s'arribà a aconseguir que tots els centres compleixin el Decret de Mínims–, representaren un canvi espectacular respecte dels governs anteriors. La

llengua catalana s'introduí de manera decidida en l'ensenyament públic i entrà tímidament en el privat-concertat.

La regressió lingüística

El retorn de Jaume Matas al poder, l'any 2003, representa una ruptura amb la política del Pacte de Progrés i amb la de tots els governs de les Balears fins aquell moment. Per primera vegada, el PP adopta uns plantejaments obertament anticaltanistes, i converteix la llengua en una arma política de confrontació, amb desqualificacions constants del col·lectiu de mestres i professors. Des del començament de la democràcia, les polítiques de normalització lingüística impulsades per les administracions, per bé que tímides, sempre havien estat progressives. El nou govern començà una involució clara: tancament de Som Ràdio, única emissora que emetia en català; retallada dels requisits de català exigits als funcionaris; creació de mitjans de comunicació públics majoritàriament en castellà; retrocés progressiu del català en l'Administració; etc. L'ensenyament, com a àmbit en què el català havia avançat més, es convertí en un camp de batalla: retallada del pressupost destinat a immersió lingüística i a PALIC; elaboració d'un decret que permet als pares triar la llengua del primer ensenyament a l'escola, amb dos mestres per aula, un dels quals parla en català i l'altre en castellà, i l'equiparació dels títols de català de nivell B i C amb quart d'ESO i

Parlament de les Illes Balears

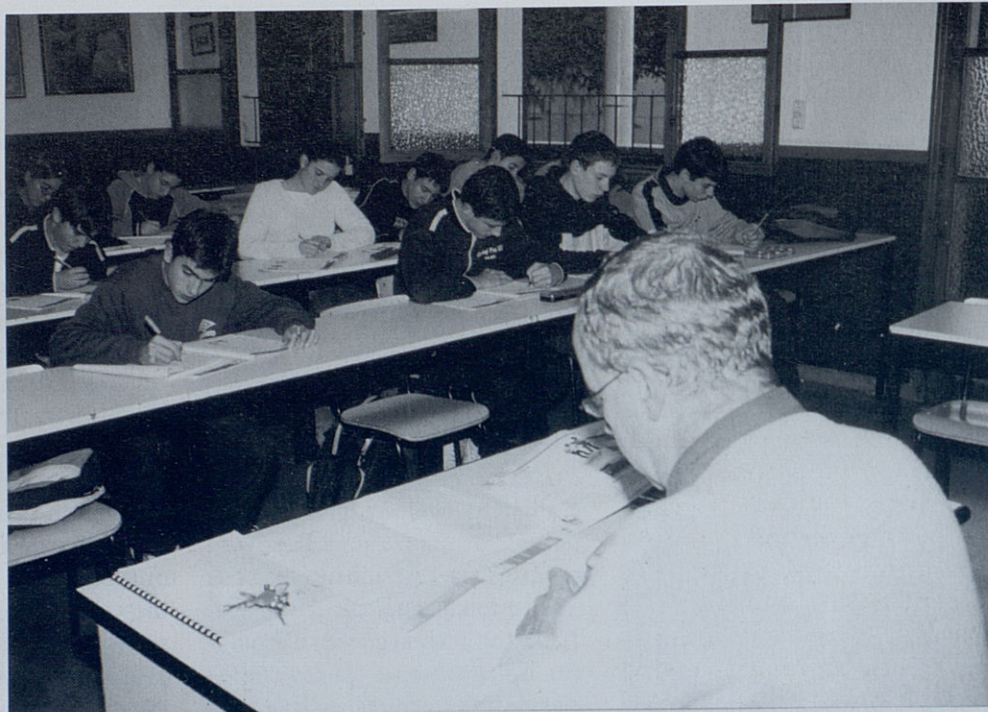
TRIBUNA PARLAMENTÀRIA

JORNADES SOBRE VIOLÈNCIA DE GÈNERE

8 i 9 de març de 2007

Col·laboren:

primer de batxillerat. Per no parlar de la política general del Govern en matèria d'educació: marginació de l'escola pública i transferència de fons multimilionaris a centres d'ensenyaments de l'Opus Dei i dels Legionarios de Cristo. Una política que s'ha concretat en la insuficiència d'infraestructures, de recursos i de personal als centres d'ensenyament. En alguns moments els mestres i els pares han hagut de pagar de la seva butxaca les despeses corrents (llum, calefacció, aigua, material) davant la passivitat de la Conselleria d'Educació.

La resposta social

Els intents de marginar el català varen provocar una important res-

posta de la comunitat educativa durant el primer any de govern del PP. La reacció social va ser encapçalada per l'Obra Cultural Balear. L'entitat va reunir l'Assemblea per la Llengua, que aplegava mestres, pares i sindicats, i que va impulsar mobilitzacions als centres. El moviment va aconseguir aturar algunes mesures molt agressives que el PP volia posar en marxa en l'ensenyament.

Aquesta actitud combativa de la comunitat educativa ha obligat el Govern balear a impulsar un canvi d'estratègia, concretat en el Decret Fiol. Es tracta d'imposar el castellà per la porta de darrere amb l'argument d'introduir l'anglès a l'escola. Hi ha coincidència a afirmar que el coneixement de llengües estrangeres és una de les man-

cances principals del nostre sistema educatiu i una de les principals demandes dels pares. El Decret Fiol, que pren el nom de l'actual conseller d'Educació, es caracteritza per una sèrie de factors que el fan molt lesiu, no tan sols per a l'ensenyament en català, sinó també per al conjunt del sistema educatiu. Primer, perquè crea una doble xarxa escolar: els centres que vulguin es podran continuar regint pel Decret de Mínims, que garanteix l'ús del català; per contra, els que s'acullin al nou text hauran de fer obligatòriament una tercera part de l'ensenyament en català, una tercera part en castellà i una tercera part en una llengua estrangera. Així, passam d'una situació en què el català era un mínim, però no un màxim, a una altra en què s'impo-

"Aprèn cultura... tria viatjar"		
Andalusia Monumental 8 al 12 d'Abril Dissenyat i dirigit per l'historiador mallorquí GASPAR VALERO . Descobrirem els monuments més importants de les 3 principals capitals andaluses: Granada, Córdoba i Sevilla. EN MITJA PENSIÓ! Preu per persona..... 660 euros	Call Jueu i Arqueologia a la Catalunya Nova 28 d'Abril a l'1 de Maig Dissenyat i dirigit per BIEL BARCELÓ , de l'associació ARCA . Farem itineraris plens d'història i arqueologia a la zona del sud de Catalunya. EN MITJA PENSIÓ! Preu per persona..... 550 euros	Senderisme a Andalusia 28 d'Abril al 2 de Maig Dissenyat i dirigit per XISCO HERNÁNDEZ i TONI CABALCANTE . Les excursions es centraran al magnífic Parc Natural de Grazalema, a la província de Càdis. PENSIÓ COMPLETA (28,30 d'Abril i 2 de Maig) MITJA PENSIÓ (29 d'Abril i l'1 de Maig) Preu per persona..... 690 euros
FC Barcelona - RCD Mallorca 14 al 15 d'Abril Dissenyat i dirigit pel periodista MIQUEL VIDAL , amb la col·laboració de l'ex-futbolista MIQUEL ÀNGEL NADAL . Assistirem al partit del Nou Camp i li farem un homenatge a Antoni Ramallets i Tomeu Salas. EN PENSIÓ COMPLETA! Preu per persona..... 285 euros	Ciudad Real, terra de cavallers 28 d'Abril a l'1 de Maig Dissenyat i dirigit per JOAN BARCELÓ , l'home del temps a TVE. Tractarà de l'encertada barreja de gastronomia i cultura a "La Mancha" més desconeguda. EN PENSIÓ COMPLETA! Preu per persona..... 595 euros	L'Alquer, perla del Mediterrani 28 d'Abril a l'1 de Maig Dissenyat per GASPAR VALERO i dirigit per l'historiador BIEL ENSENYAT . Gaudirem coneixent la història i la cultura de la Sardenya més "germana". MITJA PENSIÓ! Preu per persona..... 650 euros

Caires Culturals

Informació i reserves
C/General Riera, 14
TEL 971 204 502

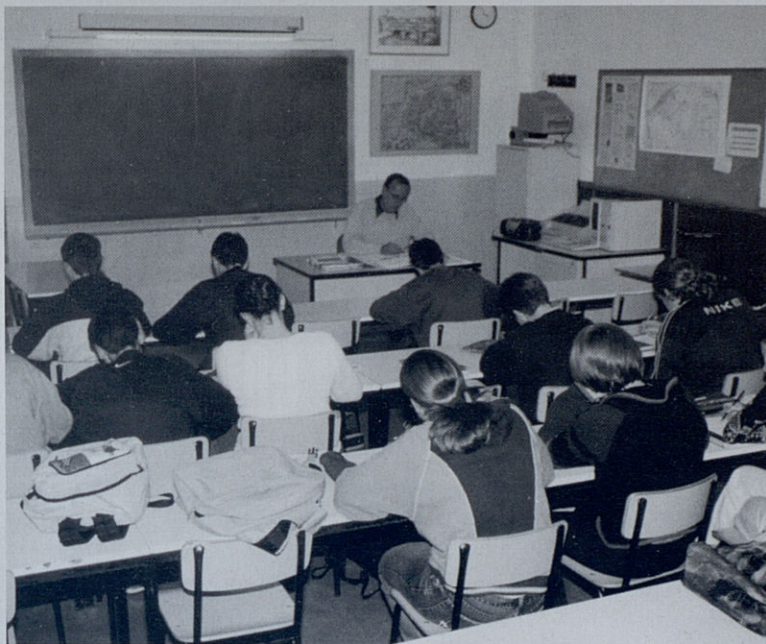
Avallats per la qualitat dels productes de

 Viajes Tramuntana

www.cairesculturals.com

sa un terç de l'ensenyament en castellà i es redueix a un terç l'ensenyament en català. Dins la mentalitat del Govern, es tracta de fomentar la competitivitat de les escoles entre si per atreure els alumnes. Però no ho faran amb les mateixes condicions: les que apliquin el nou Decret tindran amplis recursos econòmics. A més, i no casualment, gairebé totes són privades-concertades. I és que un altre dels aspectes del Decret és que no crea un sistema per habilitar els mestres en llengües estrangeres: segons el text, el podran aplicar els centres que ja tinguin personal capacitat per fer-ho. I els únics que el poden contractar lliurement són els privats-concertats, ja que els públics segueixen un sistema de mèrits regulat per l'accés a la funció pública. El Decret, per tant, és un sistema més del Govern balear per desviar recursos dels centres públics als concertats.

Des de l'Obra Cultural Balear pensam, i així ho hem dit, que el Decret Fiol és un caramel enverinat per als centres de les Illes Balears. D'entrada, perquè no hi ha mestres capacitats per ensenyar en anglès, i perquè si es generalitzàs, en mans de professionals amb uns coneixements molt limitats, podria incrementar de forma alarmant el fracàs escolar —les Balears són líders en absentisme escolar i en abandonament prematur dels estudis. A més, no és una mesura universal, i discrimina, per tant, una part de l'alumnat. Des del punt de vista lingüístic, pensam que vulnera la Llei de normalització lingüística, la qual prohibeix la separació dels alumnes per motiu de llengua i considera el català com l'idioma del sistema educatiu. De fet, el seu mateix caràcter regressiu és contrari a la Llei de normalització, aprovada en el seu dia per unanimitat pel Parlament de les Illes Balears. A més, es fa en un context de manca d'avaluació del grau de compliment del Decret de Mínims i dels seus resultats. No hem d'oblidar, en aquest sentit, que la Llei de normalització lingüística marca com a objectiu que els alum-

nes han d'acabar el seu procés d'escolarització amb un coneixement igual del català i del castellà, aspecte que no s'ha demostrat abans d'aprovar la nova normativa.

La norma, com hem dit, ha tingut l'oposició de tota la comunitat educativa (pares i mares, associacions de mestres, sindicats de l'ensenyament, la Universitat de les Illes Balears, la patronal catòlica, etc). Fins i tot el Consell Escolar de les Illes Balears, màxima autoritat consultiva en la matèria, ha pres posició en contra. El Decret ha estat recorregut per l'Obra Cultural Balear, els sindicats de l'ensenyament (STEI-i, CCOO, UGT), la Federació de Pares i Mares d'Alumnes i el Moviment d'Escoles Mallorquines. De moment, està pendent dels tribunals, però ha arribat el moment de les mobilitzacions contra una normativa que és el punt culminant d'una legislatura d'agressions constants contra la llengua. La resposta de l'Obra Cultural Balear és una campanya a favor d'una educació de qualitat que visitarà tots els centres educatius de Mallorca. En col·laboració amb la resta d'entitats que s'han oposat al Decret Fiol, la campanya tindrà dos aspectes. Per una banda, reivindicar una millora de l'educació i posar l'ensenyament en el centre del debat públic, del qual sovint ha estat desplaçat com a resultat

d'altres iniciatives governamentals. Es tracta de conscienciar els pares i mares de la importància que té l'educació per al futur dels seus fills. La campanya inclourà un procés de participació ciutadana adreçat a pares, mares i mestres que té com a objectiu que ells mateixos defineixin les mancances de l'actual sistema educatiu i facin propostes de millora. Es repartiran qüestionaris als membres de la comunitat educativa i amb els resultats s'elaborarà un document que definirà un model educatiu per a les Illes Balears del futur que haurà de ser tingut en compte per les forces polítiques que es presentin a les properes eleccions autonòmiques. Per altra banda, la campanya tindrà una segona part de crítica al Decret Fiol i a la política educativa del Govern a través de material pensat per desmuntar les mentides de la Conselleria d'Educació respecte del suposat trilingüisme. Les mobilitzacions impulsades per l'OCB i per les altres entitats suposaran un repte del qual pensam que sortiran reforçats el conjunt de la comunitat educativa i l'ús de la llengua catalana en l'ensenyament.

Macià Josep Calafat Bellver és responsable d'activitats de la xarxa territorial de l'Obra Cultural Balear.

Salvador Cardús

«la sociologia és un instrument
per entendre el meu país»

MACIÀ CALAFAT

Entrevista

Nascut a Terrassa el 1954. Llicenciat en Ciències Econòmiques a la UAB (1976), on es va doctorar (1981). Actualment, és professor de sociologia a la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia. Com a investigador, ha treballat en el camp de la sociologia de la religió, els mitjans de comunicació i els fenòmens nacionals, especialment el catalanisme polític. Entre els seus treballs destaquen *Plegar de viure* (1981), *Les enquestes a la joventut de Catalunya* (1984), *Saber el temps. El calendari i la seva significació a la societat moderna* (1985), *Política de paper. Premsa i poder a Catalunya 1981-1992* (1995), *Ben educats. Defensa útil de les convencions, el civisme i l'autoritat* (2003), *Proposta d'intervenció per a la conciliació d'horaris familiars, escolars i laborals* (2003), *El desconcert de l'educació* (2000). Com a periodista, va ser subdirector del diari *Avui* (1989-1991), i col·labora regularment en la premsa i les revistes del país. Una part d'aquesta producció periodística ha estat recollida en el volum *Algú sap cap on anem?* (1992). Ha rebut els premis AVUI de periodisme (1989), el Premi Nacional de Periodisme (1994) i el de periodisme Serra i Moret de Civisme (1995). Ha visitat Palma per parlar sobre educació convidat per l'Obra Cultural Balear.

De quina manera pensau que el vostre entorn social i familiar han influït en la vostra formació acadèmica, ideològica i personal?

Segur que més del que jo m'imagino, és a dir, un no és del tot conscient de fins a quin punt t'han marcat des de

coses són difícils... Jo crec que aquestes coses t'arriben.

Sou llicenciat en Ciències Econòmiques, però exerciu com a sociòleg. De quina manera pensau que us ha influït aquesta formació a l'hora d'analitzar la societat actual?

Jo crec que tot això amb el temps acaba perdent força, però jo era de ciències. A mi el

que m'anaven bé eren les matemàtiques, la física i la química. El pensament matemàtic, ordenat, científic, en jo treia bona nota. En totes les altres matèries era bastant negat: història i geografia... La geografia la vaig suspendre, no era el meu fort. Quan faig el salt, després de fer el batxillerat i de fer el PREU de ciències, de cop i volta descobreixo el que en podríem dir una preocupació social que fa que no sàpiga ben bé el que vull estudiar però que pensi que m'agradarà més fer alguna cosa com psicologia; periodisme fins i tot m'havia passat pel cap. Havia pensat periodisme, però em va marxar del cap perquè no en coneixia ni un, de periodista, no sabia ni com es feia, tenia *El Mensajero* que explicava diferents carreres, però era clar que me n'havia d'anar a Madrid o a no sé on, a la universitat no es feia periodisme, per tant era una cosa estranya. I llavors vaig conèixer a través d'un oncle meu un professor de Sociologia que acabava d'arribar de Lovaina per fer sociologia a la Universitat Autònoma, Joan Estruch. M'hi vaig posar en contacte, vàrem

tenir una conversa i em va dir: «Mira, fins ara la sociologia s'ha fet en un departament de Filosofia i Lletres i a partir de l'any que ve es fa en un departament d'Economia, passa a Econòmiques. Si t'interessa fer Sociologia a la universitat hauràs de fer Econòmiques.» I per tant jo em vaig apuntar a Econòmiques per fer dues assignatures de Sociologia en tota la carrera. A la vida jo crec que sempre les coses van més d'aquesta manera que no pas amb grans planificacions. La veritat és que Econòmiques em va agradar i en algun moment vaig dubtar si no dedicar-m'hi professionalment, perquè a més vaig tenir bons professors, des de Bricall, Maragall mateix, Narcís Serra... Eren uns anys en què tota aquesta gent eren els professors. Em va agradar molt l'economia i vaig tenir els meus dubtes, però al final vaig trobar feina fent de sociòleg amb Joan Estruch. Sí que m'ha marcat, faig una sociologia més quadrada, a mi m'agrada que les coses siguin molt clares, tal com les penso i tal com les dic, no m'agrada l'empatollament, el fum que és tan típic del meu gremi m'avorreix, no m'interessen gens els discursos empatollats.

Heu estudiat diversos temes d'un interès més que evident per conèixer la societat catalana d'avui (la religió, els mitjans de comunicació i el catalanisme polític). Creis que el vostre patriotisme, entès en sentit ampli –com a compromís amb una determinada col·lectivitat–, us ha influenciat a l'hora d'escollir aquestes qüestions?

Gairebé diria que és al revés. Jo m'he

«A vegades penses "tornam a discutir el mateix, fa vint anys que discutim el mateix"»

fora. A tots ens agrada pensar que som els protagonistes de la nostra vida. No tan sols estic segur que m'ha marcat més del que penso, sinó que també he de dir que no sé exactament en què. Tampoc no saps, per exemple, el fet de ser el gran de cinc germans fins a quin punt t'obliga a adoptar des de molt petit una actitud pública, de responsabilitat, que tothom et reconegui que ets el gran de casa i el responsable i això configuri el teu caràcter i la teva personalitat, sobretot a les famílies tal com eren abans. El fet de viure en un entorn gens polític, però molt arrelat al país, sense gaire ideologia però molt viscut, segur que és una cosa important. Tot el que em deu haver marcat, per exemple, el fet de tenir un avi andalús... Caldria pensar també en l'esperit amb què el meu avi va arribar a Catalunya, en condicions dramàtiques, amagat en els vagons d'un tren perquè volia tenir un futur i havia de marxar del seu poblet petit. Segur que això et marca. Va venir d'Almeria i va transmetre a la família aquest esperit de desafiament, d'intentar sobreposar-se a les dificultats, de saber que a la vida les

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

interessat per temes diversos segons les oportunitats que he tingut; tampoc no és que jo tingués vocació de sociòleg de la religió, però quan Estruch s'hi dedicava vaig tenir oportunitats de treballar en aquest àmbit que, d'altra banda, m'interessava molt. Després vaig tenir l'oportunitat de treballar en el món del periodisme, d'entrar en contacte amb el món nacionalista a través de la Universitat Catalana d'Estiu... Són fets que jo no he anat a buscar, sinó que me'ls he trobat.

La vostra presa de consciència nacional ha anat vinculada a la vostra feina?

Sí, ha anat vinculada a la meua experiència i al coneixement i l'anàlisi. Per exemple, la sociologia de la religió em va portar a Menorca, a estudiar el suïcidi; però em va portar a conèixer Menorca, una realitat social concreta. A mi el que m'interessa és conèixer el meu país, no m'interessa la sociologia. Moltes vegades dic: «Jo no sóc sociòleg, jo faig de sociòleg.» La sociologia és un instrument per entendre el meu país, el que fonamentalment m'interessa, entendre el meu país, i d'aquesta voluntat d'entendre el país n'ha nascut, per dir-ho així, un compromís i un patriotisme que es fonamenta en aquesta voluntat de comprensió, de conèixer i de transformar.

Heu estat un dels intel·lectuals que ha fet més incidència en la importància dels mitjans de comunicació, fins al punt d'haver

estat subdirector del diari *Avui*, i n'heu estudiat el pes en un determinat període de la política catalana a *Política de paper. Premsa i poder a Catalunya, 1981-1992*. Quina creis que ha estat l'evolució durant els darrers anys des del punt de vista de la nacionalització de la política catalana?

És molt difícil sostreure's dels moments particulars, del moment des d'on et mires les coses. És molt difícil adoptar una visió veritablement exterior, i més encara en moments de crisi com el que era estem. Aquesta pregunta gairebé la contestaria amb aquell vers de la cançó de Raimon: «quan creus que tot s'acaba torna a començar». Tens la impressió a vegades que hi ha una feinada feta enorme, meritòria, però que el progrés és petitíssim, i que a vegades fins i tot quan hi ha reculades penses «tornem a discutir el mateix, fa vint anys que discutim el mateix». Si ho pots mirar amb una certa distància, seria absurd negar que hi hagi hagut progrés, que n'hi ha hagut: de tenir Televisió de Catalunya a no tenir-la; de tenir Catalunya Ràdio a no tenir-la; de tenir només l'*Avui*, a tenir una edició en català de *El Periódico*, tenir *El Punt*, o no tenir-los; de tenir tot d'eines d'Internet en català, com Vilaweb, a no tenir-les... No es pot dir que no s'hagi progressat. Ara bé, és com una cursa desigual en la qual tu progresses però l'adversari també progressa, i de vegades no saps si no progressa més, si no et guanya terreny per més que tu corris. I per tant de vegades es plante-

ja aquell dilema que uns veuen l'ampolla mig plena i d'altres la veuen mig buida. I jo recordo que fa anys vaig escriure un article en què deia que el problema no és si ets optimista o pessimista, el problema és que hi ha una ampolla que estem omplint i una altra que s'està buidant. Que s'omple és veritat, no podem negar-ho, però la que es buida també s'està buidant. Quan sembla que ja n'has omplert una se'n buida una altra. Per exemple, en el cas del català és evident que quan jo era petit el català era al carrer però no era a les institucions, i ara ja hem aconseguit que sigui a les institucions i se'ns ha anat del pati de l'escola.

Una afirmació que jo us he sentit, referida a la construcció nacional dels Països Catalans, és que l'impuls provindria del País Valencià i de les Illes Balears més que de Catalunya. Sou un dels pocs intel·lectuals catalans que ha tingut en compte, a l'hora de reflexionar sobre el país, el conjunt de la nació. Què creis que es podria fer per augmentar el contacte entre les societats dels diferents territoris?

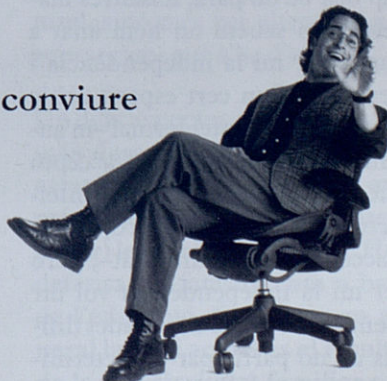
Imaginar una relació d'igual a igual és una ingenuïtat perquè, primera, no hi ha igualtat de condicions en el punt de partida i no tothom està en el mateix moment de desenvolupament nacional, per tant jo crec que plantejar-ho en termes de relació entre iguals és absurd perquè és ignorar la realitat mateixa, que és desigual. Jo el que dic és que la perifèria sempre és més creativa,

Roldan

C/ Eusebi Estada, 66 - 68
07004 Palma de Mallorca
Tlf. 971 763 666 - Fax 971 763 667
Internet: <http://www.roldan.es>
e-mail: roldanib@roldan.es

Certificat de Qualitat
ISO 9001-2000 Nº 02.05079

Cream espais per conviure

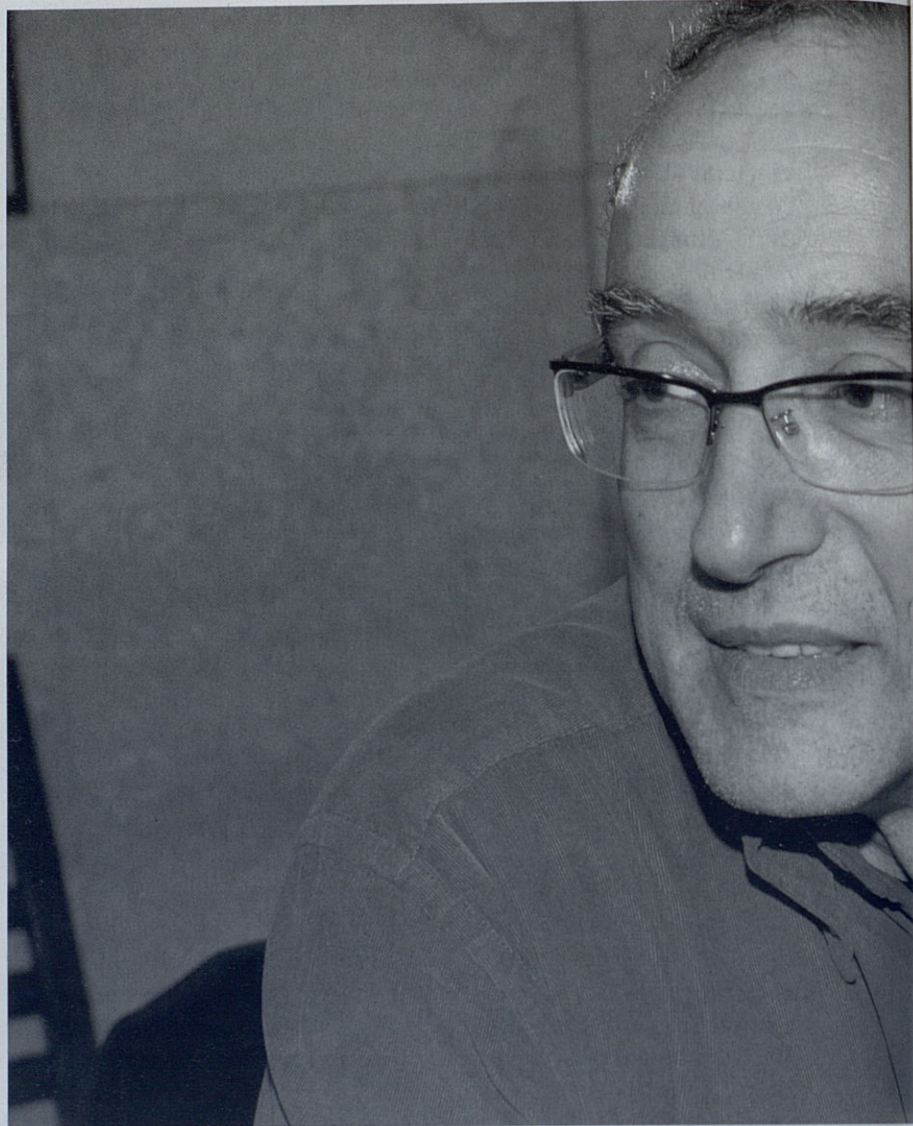
ja sigui perquè viu en una situació límit, perquè té més pressió al damunt, ja sigui perquè està més allunyada del centre i es pot permetre llibertats que des del centre del poder o quan estàs a prop del poder no et pots permetre perquè és obligat ser més creatiu, per tant les perifèries fan una important aportació al centre. A Catalunya, l'aportació de la perifèria al centre és enorme. No es pot dir que llavors el centre no correspongui, perquè en la mesura que la perifèria es pot realitzar en el centre ja és una manera de correspondre. Si un cantant aconsegueix consolidar-se a Catalunya i ve de Palma, ja hi ha un intercanvi en aquesta relació. Ara, és clar que això no es pot limitar només a aquests casos excepcionals de creació cultural o artística, sinó que s'hauria de reforçar molt, des del meu punt de vista, l'intercanvi en el terreny de la producció del coneixement i també en el terreny econòmic. Em sembla que per raons de mercat i per raons de proximitat podrien ser molt profitoses. Posaria l'accent en aquests dos terrenys, universitats i economia.

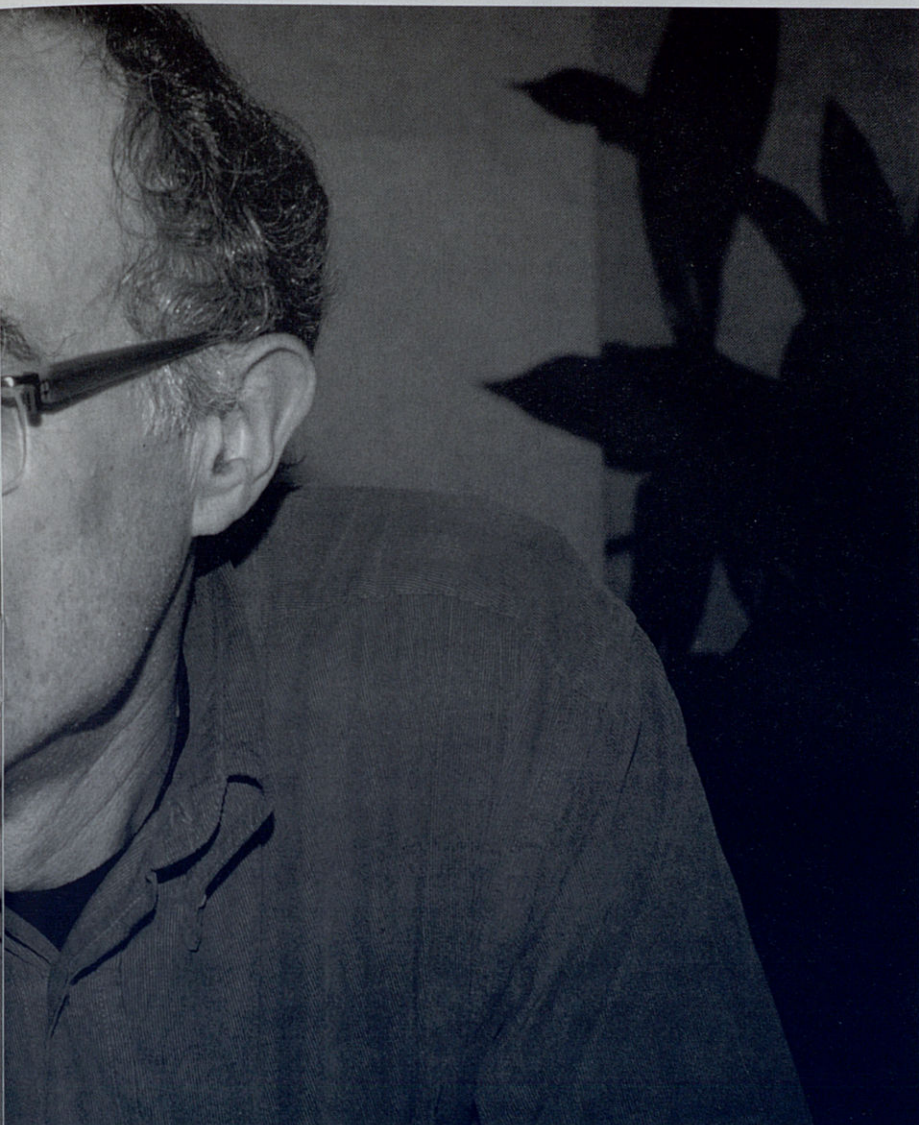
Heu defensat sempre la vostra independència com a intel·lectual, que no ha exclòs una presa de posició en determinats moments. En aquest sentit, heu estat alhora compromès i crític. Com valoreu la situació de la intel·lectualitat dels Països Catalans a l'hora de mantenir la el pensament crític davant qualsevol poder?

És molt difícil parlar en general perquè hem viscut uns anys de trasbals, de sotragada. Ara ningú no sap ben bé on para, nosaltres mateixos no sabem on hem anat a parar. Per mi la independència i l'exercici d'un cert esperit crític caracteritzen l'intel·lectual –m'angunieja dir-ne així, però accepto que, si fer articles és ser un intel·lectual, ja hi estic d'acord, ho he d'acceptar amb humilitat–, però per mi la independència vol dir prendre decisions de vegades difícils de no participar en determinades organitzacions que la com-

prometrien. Quan a Catalunya es va fundar ACTA jo em vaig mantenir al marge, no tenia clar que el finançament públic no comprometés la meua independència. És clar, en l'àmbit dels Països Catalans hi ha posicions molt diverses; com que és una situació políticament difícil hi ha molts d'intel·lectuals que han optat, i també molts periodistes, per prendre partit de manera molt visible, molt activa, i em sembla que això ens ha pres força. Jo crec que en aquests moments tenim una intel·lectualitat de força baixa; en part per aquests compromisos, perquè hi ha gent que diu «home, després dels compromisos que s'han contret és molt difícil ara recuperar la credibilitat». En el meu cas, fins i tot se m'han atribuït complicitats polítiques més grans que les que he tin-

gut. Jo vaig cometre probablement un error, que tornaria a cometre ara mateix, i és el moment en què un amic meu, que és un polític, en Carod-Rovira, va fer un viatge a Perpinyà i vaig acceptar d'acompanyar-lo a una roda de premsa per donar-li suport davant el linxament que era evident que vindria darrere. Hi ha molta gent que va interpretar això en clau política, és a dir, de suport a unes sigles polítiques. Jo hi era com a amic personal del senyor Carod-Rovira, malgrat el meu desacord amb la decisió d'haver-se entrevistat amb els d'ETA. Però una cosa era això, que ho podríem discutir, i una altra era el linxament polític per una decisió que a mi em semblava equivocada políticament, però legítima. És una experiència que fa que encara avui se'm vinculi amb una for-

ça política amb la qual no he tingut res a veure, de manera directa ni, gairebé, indirecta.

Darrerament heu reivindicat la importància de la societat civil com a element fonamental per al procés de reconstrucció nacional. Quin paper pensau que haurien de tenir entitats com Obra Cultural Balear, Acció Cultural i Òmnium Cultural?

La defensa d'aquesta idea ve de la necessitat de resituació. Durant uns anys hem confiat molt en la política, jo crec que aquí va passar durant el Pacte de Progrés, quan probablement entitats com l'Obra Cultural Balear varen perdre el nord: pots arribar a pensar que com ja hi ha els nostres no queda espai i a més els nostres de vegades en

lloc d'ajudar-te t'entrebiquen, t'ocupen el terreny de treball i se t'emporten la gent que treballa amb tu. No saps mai si hi surts guanyant o hi surts perdent com a organització. A nosaltres ens va passar el mateix el 2003, no tant per Esquerra Republicana, sinó perquè semblava que el nacionalisme feia un salt endavant i que entre Convergència, que guanyava, i Esquerra, que doblava, deies «finalment, ara és el nostre moment». L'experiència ha estat dramàtica, aquí i allà. Llavors, jo personalment ara valoro de manera diferent el paper de l'Administració pública, que és molt important però no me'n refio, no puc posar totes les esperances que algun dia hi hagi un govern que faci les coses ben fetes perquè, i si no arriba aquest govern? I si els que són els teus enca-

ra et creen més problemes? Per tant, hem de pensar que la societat civil ha de fer feina pel seu compte. Hi deu tenir a veure en aquesta visió la meua experiència d'un any a Estats Units, on la societat és molt viva i s'organitza per aconseguir les coses sense esperar el Govern. La societat nord-americana és una societat que és el que vol, polítiques exteriors a part; és una societat viva, en què els que volen fer coses les fan, molt crítica, molt participativa, amb molt de voluntariat. Jo crec que s'assembla més a la catalana que jo havia conegut, que com que no tenia suport de cap institució s'havia d'espavilar.

En aquest marc, què poden fer l'Obra Cultural, l'Òmnium...? Jo crec que en bona part han de liderar les disponibilitats dels ciutadans que tenen ganes de treballar pel país. I se'ls han de donar eines per treballar, se'ls ha de fer accessibles als que des de casa seva diuen «molt bé, jo vull fer coses pel meu país, què puc fer? Tot sol, des de casa no sé què fer. On puc anar?» Moltes vegades passa que aquestes organitzacions et mobilitzen un dia a l'any o et demanen una quota, però no acaben de trobar la fórmula perquè aquesta participació sigui intensiva, sigui constant, no sigui esporàdica, no sigui signant un manifest, sinó que sigui una presència més continuada en moltes més activitats. Jo crec que s'ha de saber vertebrar un moviment de voluntariat que permeti una participació més continuada i per tant una presència, i no sempre ho fan: moltes vegades acaben essent organitzacions de quadres, no ho dic per l'Obra Cultural, sinó més per altres. És per aquest camí que s'ha d'anar.

Un dels aspectes que heu tractat més durant els darrers anys ha estat l'educació, un dels fets que més preocupa (o hauria de preocupar) les societats actuals. Heu defensat la família com a base de l'educació. Creis que en general la crisi actual és el resultat de la permissivitat familiar o hi

actuen altres factors, com els mitjans de comunicació?

No sóc dels que donen la culpa del que passa als pares, jo crec que té a veure més aviat amb les formes de desorganització de la vida quotidiana. El drama al qual hem assistit durant els últims anys és un procés rapidíssim de desorganització de la vida: la gent arriba tard, no menja a casa, va adormir a qualsevol hora... Hi ha un estil de vida que fa pràcticament impossible educar. Ni que un sabés com ho ha de fer, no tindria oportunitat de posar-ho en pràctica. I per tant la família, en aquest sentit, és víctima. No dic que no hi hagi possibilitats de solucionar això: jo crec que hi ha moltes oportunitats de reaccionar, sempre que se sàpiga diagnosticar que el problema és de desorganització: si diem que és un problema ideològic, de societat capitalista, fitem un embolic que és millor deixar córrer! Jo crec que no, que llevar-se d'hora no té res a veure amb el capitalisme, et pots llevar d'hora fins i tot en una societat capitalista!

Heu defensat la necessitat de conciliar l'horari laboral i familiar. No per raons d'aquestes que solen

dir els sindicats d'igualtat home-dona. Totes les intervencions que he fet i el treball d'investigació que vaig fer era orientat al tema de l'educació. La conciliació d'horaris entre escola, feina i família per mi té una conseqüència vital, que és la capacitat educativa de les famílies. I no tan sols pensant en les criatures, sinó també pensant en tots els membres de la família, l'organització o bé la desorganització i la deseducació en els comportaments dels adults mateixos.

També heu defensat la importància de posar límits, i heu apuntat la paradoxa que els infants que s'eduquen sense normes són més submisos i estan menys capacitats per exercir els seus drets democràtics. És el resultat de l'abandonament de la formació del caràcter. Educar sempre és educar l'individu, i quan tu poses l'accent en l'individu no el fas individualista, al contrari, fas individus capaços de fer contribucions a la comunitat, i quan eduques un ramat de xais el que fas és individus que es deixen dur, fa que funcionem com a ramat de xais. Per mi és una paradoxa que no sempre ha estat prou clara, però l'educació del caràcter és la millor manera d'educar per a la

col·lectivitat.

També heu criticat els models pretesament progressistes, que cerquen seduir l'alumne i no promouen l'esforç necessari per aconseguir superar els estudis. Quina valoració feis de les darreres reformes educatives?

Probablement l'esquerra ha fet la feina bruta de la dreta. Tota aquesta educació per a l'espontaneïtat, per al que et surti de dins, per a la manca de normes, tot això era precisament el que el mercat necessitava. Hem entrenat els nostres alumnes per respondre a la seducció del mercat, els hem intentat motivar perquè llegissin. Quan ha arribat l'hora de la seducció, el publicitari els ha seduït millor que nosaltres. El volíem seduir per llegir llibres i l'han seduït per comprar motos.

Creis que s'intenta posar solucions a aquesta situació?

Sempre comptant que tothom fa les coses de bona fe –se suposa–, en general es posa l'accent en qüestions que no són rellevants, en qüestions menors. Perquè finalment l'educació és tan complexa, segons l'edat, el lloc, el mestre, que totes les lleis que es facin des de Madrid no poden canviar res. Que hi hagi una hora més de matemàtiques, però si d'aquesta hora n'has de dedicar més de la meitat a posar ordre a classe, tant és que n'hi hagi una més com que no, perquè el problema és que els sistemes comunicatius i d'organització de l'aula i de disciplina funcionin i aquests tenen a veure probablement amb la manera com el mestre s'imagina la seva acció educativa i com l'han format. Per tant hauríem de veure la formació que té i com reacciona davant els conflictes que té a l'aula i si està reaccionant adequadament. I d'això no en parla ningú, o se'n parla menys. En tot cas, les lleis no resolen això, les lleis intenten ordenar formalment altres qüestions.

Premi Sant Joan Caixa Sabadell

Literatura catalana
CONVOCATÒRIA 2007

Entrega d'originals: fins al 30 de març de 2007

Dotació: 40.000 euros

Bases del premi: www.obrasocialcaixasabadell.org
obrasocial@caixasabadell.es i a les oficines de Caixa Sabadell

OBRA SOCIAL
Caixa Sabadell

Tel. 937 259 522 | obrasocial@caixasabadell.es | www.obrasocialcaixasabadell.org

A la fi sembla que s'assoleix la normalització a la telefonia mòbil

La Generalitat de Catalunya, els fabricants de telèfons mòbils Nokia, Motorola, Grundig i Alcatel, i les operadores Movistar, Vodafone, Orange i Yoigo han signat un conveni que té per objectiu assolir la plena presència del català en el sector de la telefonia mòbil. Els fabricants de telèfons mòbils es comprometen a implantar progressivament el català abans que acabi l'any 2008 com a opció idiomàtica en els menús i les aplicacions dels nous. També es comprometen a tenir en català els manuals.

L'acord també preveu que les operadores estableixin com a requisit d'homologació dels terminals en les seves comandes que els fabricants incloguin el català en els menús i les aplicacions. També es comprometen a fer campanyes específiques per als seus abonats per facilitar la substitució de mòbils que no estiguin en català per nous terminals que incloguin aquesta llengua.

Per la seva part, la Generalitat de Catalunya donarà suport institucional a qualsevol iniciativa de les operadors i dels fabricants que tenguin com a finalitat la promoció de la llengua catalana, i facilitarà l'assessorament lingüístic en la revisió terminològica de les traduccions a les empreses i a les operadors que el sol·licitin. A més a més, promocionarà anualment les novetats que estiguin en llengua catalana dels fabricants i les operadores signants, sota el concepte «Telefonia mòbil en català».

Si se sumem les quotes de mercat a l'Estat espanyol de Nokia, Motorola, Alcatel i Grundig, que han signat l'acord, més la de Benq Siemens i RIM (fabricant de la Blackberry), que també fan tots els productes en català, la presència d'aquesta llengua podria arribar al 72% del mercat dels terminals.

Setmana del Llibre en Català

Del divendres dia 23 de febrer al diumenge dia 4 de març ha tingut lloc la Setmana del Llibre en Català. Enguany s'ha fet al pati de la Misericòrdia, on s'instal·là un envelat, després d'haver-se fer durant una partida d'anys al recinte de Fires i Congressos. Com sempre, la Setmana del Llibre en Català va ser organitzada pel Gremi de Llibreters de Mallorca.

Enguany s'hi presentaren una vintena de novetats editorials. El pregó de presentació va ser a càrrec de l'escriptora Antònia Vicens. Una altra novetat d'aquesta edició va ser la dedicació d'una jornada als escriptors menorquins.

Miquel Bastard al Centre de Cultura

El dia 22 de febrer la fundació "Sa Nostra" va inaugurar la primera exposició monogràfica dedicada a un pintor del segle XVII que s'hagi fet mai a Mallorca: *Cendres de Troia*. El pintor Miquel Bestard (1592-1633). Es tracta de 24 obres de gran format del conegut artista mallorquí que han estat cedides per diverses famílies mallorquines i institucions públiques i privades. El 125è aniversari de "Sa Nostra", era l'ocasió més adient per celebrar que des de fa temps comptam en la nostra col·lecció amb dues magnífiques pintures de l'artista, una de les quals s'exposa: *El Martiri de Cabrit i Bassa*. Bestard pertany a una època, la barroca, que va sofrir el rebuig de la crítica artística i del gust dels espectadors des de finals del segle XVIII.

El .cat arriba a 21.000 registres

El .cat aconsegueix un balanç positiu durant el seu primer any. El balanç del primer any del llançament del domini .cat s'ha tancat amb un total de 21.000 registres. El .cat és «el primer domini del món que representa una llengua i una cultura a Internet. Suposa el reconeixement internacional a la llengua i cultura catalana i un element de referència clau per la seva difusió arreu del món, una denominació d'origen», segons la Fundació punCAT. L'entitat té «per objectiu promoure tota mena d'activitats relacionades amb la creació, gestió i control del registre del nom de domini .cat. L'IEC és soci fundador de la Fundació, que s'hostatja actualment en les seves instal·lacions, a Barcelona».

Correus dedica un segell al centenari de l'IEC

Aquesta setmana, Correus ha posat en circulació un nou segell commemoratiu del centenari de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), en reconeixement a la feina feta a favor de la llengua catalana i de la difusió de la recerca en diverses vessants de les ciències i les humanitats. El segell reproduïx una imatge de la seu central de l'IEC i el logotip del centenari. Té un valor de franqueig de trenta cèntims d'euro, que correspon a la tarifa de la carta ordinària amb destinació a qualsevol punt de l'Estat espanyol. Se n'han editat un milió d'exemplars.

Assemblea General Ordinària de la
revista **EL MIRALL**

Dimecres dia 21 de març a les 18.30
hores en primera convocatòria i a les
19.00 hores en segona convocatòria

Ordre del dia:

1. Lectura de l'acta anterior
2. Estat de comptes 2006
3. Pressupost 2007
4. Presentació del nou equip de feina
5. Torn obert de paraules

CASAL SOLLERIC

PLANTA NOBLE
Alcover 1995-2006
Gener-febrer

Teresa Matas: "Abriendo, Cerrando - Cerrando, Abriendo". Obres 1991-2006
Març-maig

PLANTA BAIXA I ENTRESOL
Premi Ciutat de Palma "Antoni Gelabert" d'Arts Plàstiques 2006
Febrer-abril

ESPAI QUATRE
Miguel Lorente: "Visión, 1656 - c.1966"
Febrer-abril

SES VOLTES

L'Escola, en la memòria
Gener-març

Pati del Casal Solleric. Segle XVIII

Ajuntament de Palma

Passeig del Born, 27. 07012 Palma (Mallorca). Illes Balears. Tel.: 00 34 971 72 20 92. Fax: 00 34 971 71 64 98. E-mail: solleric@sf-a-palma.es

Cent raons per preservar les trames medievals

Els desastrosos taps de Jaume III

ÀNGEL FRANCESC GENÉ I RAMIS

Opinam que el carrer de Jaume III no s'hauria d'haver fet mai, tot i així pensam que si es fes per a vianants les façanes podrien emmarcar un entorn una mica presentable.

S'ha de reconèixer que el carrer podria tenir cert encant, avui sembla que els anys ens l'han anostrat, potser l'han fet una mica connatural al centre històric. Però també hem de dir que l'assumpte és tan inconsistent com un miratge, pura teatralitat escenogràfica malgirbada, perquè al darrere de la nova via hi ha uns carrers d'origen gòtic ignorats i malmenats. Proposam als ciutadans amb inquietuds cap al gaudi i la defensa del nostre patrimoni que facin un recorregut pels carrers de l'entorn de Sant Feliu i la Pau, Constitució i Tous i Maroto, Jaume III i Bonaire i darreres del passeig de Mallorca. Proposam per a l'itinerari també alguns elements per a la reflexió; volem arribar a la conclusió que el traçat de Jaume III és un model del que no s'ha de fer amb la nostra trama d'origen medieval. Conclusió que també volem fer extensiva per als traçats de Bonaire, Constitució i Tous i Maroto.

El Pla de reforma interior de 1943 de l'Ajuntament de Palma

El féu l'arquitecte Gabriel Alomar i Esteve, una de les seves realitzacions fou l'obertura del carrer de Jaume III el 1953. Per aconseguir-ho, s'hagueren d'esbudellar, d'esventrar, diverses illetes definides des de l'edat mitjana. S'esbucaren multitud de cases, inevitablement moltes devien de ser d'origen gòtic, com la trama mateixa de carrers que es malmenà. Associada a aquesta reforma, a la mateixa zona també, es feia malbé un dels pocs carrers de Ciutat documentat en l'època islàmica: Bonaire. Aquí s'introduí una tipologia edificatòria

terrible respecte de l'entorn: tot un costat de carrer fou emplenat amb blocs d'edificis pseudoracionalistes dignes del millor barri suburbà, blocs que se situaren en sentit transversal, la disposició més traumàtica. La bona obra es rematà amb més blocs de tipologia suburbana entre el carrer de Santa Maria del Sepulcre i els darreres del passeig de Mallorca. El desgavell d'imatges infraurbanes que es poden obtenir des d'aquest punt ens remet a una visió d'extraradi depauperat, gairebé degradat. No gaire lluny, la realització parcial d'una altra de les desafortunades reformes del Pla de 1943 comportà el traçat dels carrers de la Constitució i de Tous i Maroto. L'entrada a la plaça del Rosari, resultat de la reforma, queda emmarcada per un monstre/pont/bloc racionalista que, des de l'anodí nou traçat de Tous i Maroto, bota pel damunt del carrer de la Constitució. Una tipologia edificatòria especulativa, avariciosa i totalment aliena al centre històric de Ciutat.

L'anècdota dels retrats del comte d'Ayamans

Gabriel Alomar i Esteve, en el seu llibre *Memorias de un urbanista*, ens conta com el comte d'Ayamans, devers el 1900, renovà la gran sala del seu palau de Lloseta. El comte féu substituir els retrats que hi havia en més o manco bon estat de conservació per còpies modernes (mentre es desfeia dels originals). Alomar ens ho comenta amb sorna com una «forma por cierto muy peregrina de conservar nuestro patrimonio histórico». Hem de dir que hi estam d'acord, però també

El carrer de Can Ribera mirant cap al carrer de la Pau.
La imatge ens mostra l'encant propi de l'entramat medieval de Ciutat.

Cent raons...

volem fer avinent que amb les reformes del Pla de 1943 s'actuà com el comte d'Ayamans: s'acabà substituint el patrimoni autèntic per unes burdes còpies —entre altres despropòsits. Es bescanvià arquitectura gòtica, renaixentista, barroca, neoclàssica, autèntica, per la burda còpia neorenaixentista, neogòtica, neobarroca de les façanes de Jaume III.

Substitucions neogòtiques i neorenaixentistes a Jaume III

Perquè si recorrem l'entorn immediat a Jaume III, ens adonarem de la quantitat d'indicis, d'elements gòtics, que ens parlen de l'origen dels seus edificis: finestres amb arcs conopials (al carrer de la Pau), finestres italianitzants amb coronelles i arcs de mig punt (una pervivència del romànic, al carrer de la Pau, al de Can Granada), façanes travessades amb motllures que remarquen els diferents pisos (l'obsessió del gòtic català, també italianitzant, de marcar les horitzontals; al carrer de la Pau, al de Can Granada), arcs ogivals amb permòdols de cap de biga als patis o a les plantes baixes (com els del restaurant Rossinni al carrer del Pi). Això ens indica que almanco en alguna de les cases enderrocades per traçar la nova via de Jaume III hi devia haver també restes gòtiques semblants. D'altra part tenim altres destruccions d'una relació més indirecta amb l'obertura de les noves vies ja esmentades. Devastacions d'una relació més indirecta però que hi tenen a veure, i bé, perquè els nous traçats han actuat com a imant d'altres enrunaments. Una mica més enllà de Jaume III, al carrer dels Montcades, podem veure unes galeries clàssiques, probablement barroques. Però les veurem penosament reconstruïdes a una espècie de pati d'entrada, l'ingrés d'una nova i anodina edificació. A quin palau pertanyien les galeries? Se situava allà? Malauradament avui el casal ha desaparegut, ni el nom en recorden els veïnats... Una cosa semblant ha passat amb el palau de Can

Verí, el nou traçat de Tous i Maroto acabà propiciant la destrucció d'aquest bellíssim i emblemàtic casal devers el 1960, només se n'han salvat algunes restes del pati renaixentista i de la magnífica galeria clàssica del XIX. Aquestes pedres han estat tractades com les del palau del carrer dels Montcades, com un ninot indultat, s'han reconstruït entremig d'una burda edificació moderna que pretén assemblar-se a l'antiga. Escandalós, i més si consideram que Can Verí havia estat declarat monument historicoartístic el 1951. Destruccions de trama i elements gòtics, de palaus gòticorenaixentistes, d'elements barrocs, neoclàssics... Terribles destruccions de patrimoni històric autèntic associades al Pla de reforma interior de 1943. Per què? Per crear el neorenaixement, el neogòtic de tantes i tantes façanes de Jaume III. Quin absurd, el mateix que substituir retrats antics per burdes còpies... «Forma por cierto muy peregrina de conservar nuestro patrimonio histórico.»

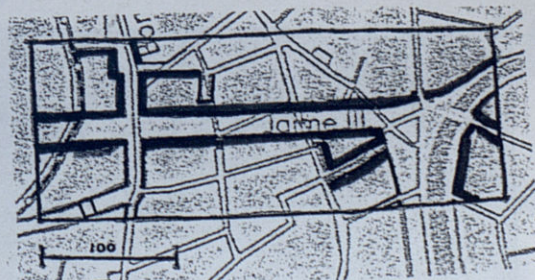
'Esventramento' i 'antiesventramento': destrucció o preservació de trames històriques

Com és lògic, les actuacions de la reforma interior de 1943 han estat molt qüestionades. Ja en els moments immediats als enderrocs hi va haver certa oposició ciutadana, Alomar mateix ho conta a les seves memòries, era l'oposició interessada d'alguns propietaris afectats per les expropiacions, ens diu. Però de segur que alguna de les veus que es deixaren sentir devia tenir motivacions no tan materialistes. En anys posteriors, autors com Carlos García Delgado (1976, a «2c Construcción de la Ciudad», número 13) o Miquel Seguí Aznar i Martí Luzena (1996, a *Palma, guia d'arquitectura del COAB*) han parlat malament de les realitzacions de la reforma interior de 1943: Jaume III és una pura esceno-

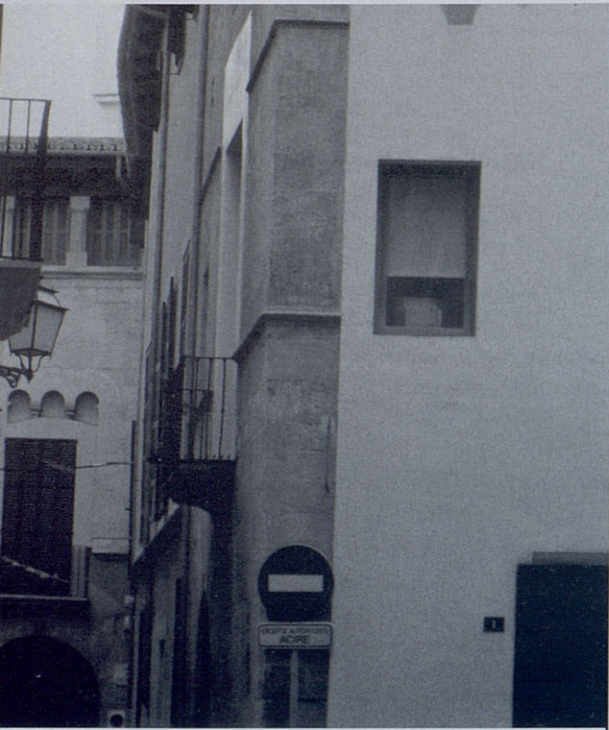
El carrer de Can Ribera, devers el mateix punt però mirant cap a Jaume III. La imatge del carrer se'n mostra tuda a causa d'un dels taps dels darreres de Jaume III.

grafia de façanes, ignora la trama medieval preexistent, és una simple operació especulativa. Tanmateix, en altres autors, en altres comentaris, sembla que hi ha certa tendència a tractar l'assumpte amb certa benevolència; es diu que tot

ÀNGEL F. LLENÈ 2015

Esbossos del traçat de Jaume III sobre la trama d'origen medieval preexistent.

Podem observar tota classe de detalls gòtics a les parcel·les immediates a Jaume III, al carrer de Can Granada.

plegat era una conseqüència lògica del seu moment històric. Però, a Mallorca mateix, l'arquitecte Guillem Forteza ja havia atacat públicament les operacions d'enginyeria que podien acabar grol·lerament amb l'ambient de la ciutat antiga (*L'art de construir les ciutats i la reforma de Palma*, 1921). Des de la dècada de 1930 o abans ja es valorava l'arquitectura popular (sempre desapareixen multitud d'exemples d'arquitectura popular urbana amb els «esventramentos»). Durant el govern de Mussolini, a Roma, s'aixecà la veu de Gustavo Giovannoni contra el terrible «esventramento» associat a la gran via que havia de menar a Sant Pere

del Vaticà, contra la destrucció de l'arquitectura «menor» que dona sentit a la monumental perquè constitueix el seu entorn tradicional (l'eufòria feixista destructora de trames tradicionals a Roma suposà la consagració del terme italià «esventramento» per descriure-ho). Tot plegat serví per fonamentar les bases del concepte de conjunt històric. D'altra banda, Bernat Calvet, ni que fos inconscientment amb el seu projecte d'exemple de Palma, aprovat el 1901, respectava de forma modèlica, al cent per cent, el centre històric (cosa que no féu Cerdà, que projectà grans destruccions a l'entramat gòtic de Barcelona per traçar-hi tres noves vies). El projecte Calvet, endemés, preveia una urbanització de la zona compresa entre Bonaire i l'actual passeig de Mallorca totalment conseqüent amb la trama medieval preexistent (cosa que no féu el Pla de 1943, com hem comentat més amunt).

Maltractament i indiferència per a la trama medieval preexistent

Jaume III és arquitectura de façanes, travessa una xarxa de carrers d'origen medieval i els ignora, actua com a barrera, com a tap. Per exemple, els carrers de Sant Gaietà, de Can Ribera, queden tallats per la pantalla contínua d'aquest nou carrer, un tap desgavelladament llarg que comença a la plaça de les Tortugues i que no acaba fins a la Protectora. El gran tap funciona com un bloc pseudoracionalista disfressat d'historicisme eclèctic, ben igual que a

l'altre costat del carrer. Proposam a les persones interessades en la protecció del patrimoni que, per exemple, segueixin el carrer de Can Ribera des del carrer de la Pau, l'inici és ple d'encant i de bellesa. Però si seguim caminant fins al carrer d'en Bordoi se'ns apareix un tap que talla Can Ribera perpendicularment: la barrera de Jaume III, els seus darreres. Uns darreres desgavelladament alts, perquè si els davants ho són massa, els darreres ho són més. Sí, perquè s'hi mostren els àtics i els sobreàtics, un o dos pisos per damunt de falses i ridícules volades que no enganen ningú. Sense comptar amb tota la parafernàlia antiestètica pròpia dels darreres més suburbans: contenidors, acumulació d'aparells d'aires condicionats, canonades i tubs, fils d'electricitat o de telefonia, armaris pel control d'instal·lacions i qui sap què. Si, en canvi, ens giram cap a la Pau, la imatge torna a ser encantadora: la d'un bell carrer d'origen medieval abans de ser tudat pel nou traçat de Jaume III. I a Can Granada, hi tenim un altre tap, i a la Concepció, a l'Aigua, també a Can Serra de Marina. La temptació és pensar: i si amb el temps alguns d'aquests taps s'arribassin a escapar? I si després, pel mig d'un Jaume III per a vianants, es traçassin línies d'arbusts indicadores de la trama destruïda? O seria pitjor? Cosa s'hauria de fer, pensam, ni que fos desfer els àtics i dignificar aquests desastrosos taps.

***Àngel Francesc Gené i Ramis és llicenciat en Història de l'Art.**

EL MIRALL

amb el suport de

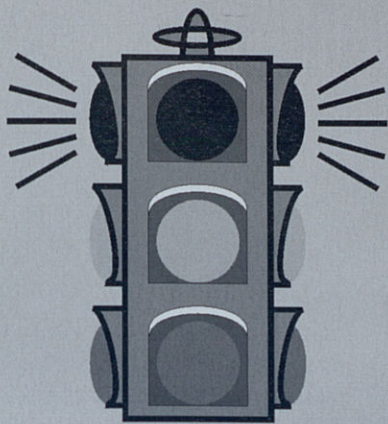
Consell de
Mallorca

- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

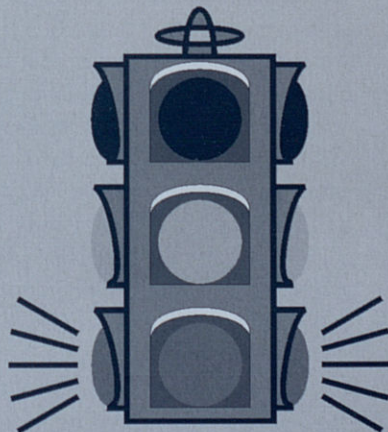
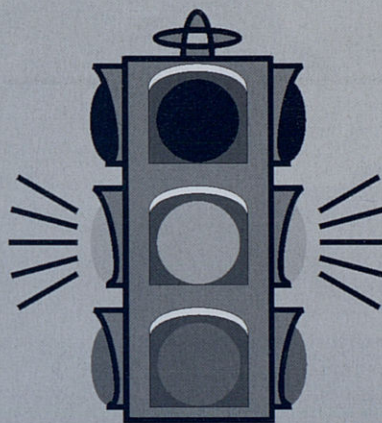

VERMELL

Per al Parlament de les Illes Balears i per al Congrés espanyol, pel fet d'aprovar un Estatut d'autonomia que no equipara el català, en drets i deures, amb el castellà. Després de 29 anys de democràcia, l'Estat espanyol i la majoria de forces polítiques de les Balears continuen considerant els catalanoparlants ciutadans de segona. El dret a fer servir el català, recollit per l'Estatut d'autonomia, és vulnerat a diari per unes institucions i unes empreses que no tenen el deure d'entendre la nostra llengua.

GROC

Per a La Sexta, per incloure l'opció dual per veure els partits de lliga en català a les Balears. És una solució que permetrà veure els partits en la nostra llengua en versió analògica, però només des d'aquells aparells que disposin de dual, fet que exclou una part important de la població. En qualsevol cas no es tracta d'una solució definitiva per a un problema creat per administracions públiques i empreses de comunicació: la desaparició dels partits de futbol en català després de 20 anys d'emissions. Cal que entre tots trobin una solució definitiva que recuperi la normalitat i que els ciutadans no es vegin perjudicats per pica-baralles polítiques i interessos empresarials.

VERD

Per a la Generalitat de Catalunya, els fabricants de telèfons mòbils Nokia, Motorola, Grundig i Alcatel i les operadores Movistar, Vodafone, Orange i Yoigo, que han signat un conveni pel qual es comprometen a implantar progressivament el català abans que acabi l'any 2008 com a opció idiomàtica en els menús i les aplicacions dels nous aparells i també en els manuals. Per la seva part, les operadores inclouran el català com a requisit per als fabricants de mòbils.

OFICINA DELS DRETS LINGÜÍSTICS

L'Oficina dels Drets Lingüístics és un mecanisme de defensa contra les agressions a les persones que s'expressen normalment en català. Si heu patit alguna agressió o discriminació per raons de llengua, podeu fer-ho arribar a l'Oficina pels mitjans següents:

Correu electrònic: drets@ocb.cat

Correu postal: Oficina dels Drets Lingüístics

C. del pare Bartomeu Pou, 31, baixos

07003 Palma

Telèfon: 971 723 299

El semàfor

L'espai Barceló dins la Seu de Mallorca

CRISTINA ROS

L'obra de Miquel Barceló a la Capella del Santíssim va ser inaugurada el passat 2 de febrer

El temps haurà de dir moltes coses respecte de l'obra que Miquel Barceló (Felanitx, 1957) tot just ha donat per acabada a la capella del Santíssim de la Seu de Mallorca. Amb això, una no voldria donar a entendre que les asseveracions del temps seran molt més assenyades que les que es fan ara. Unes, sí, i unes altres, no: el pas del temps també ha fet grans barrabassades i ha comès injustícies històriques i sense remei sobre l'art, així que tampoc no voldria caure en el tòpic de dir que el temps és el jutge

més imparcial i més just. Ara bé, si una cosa pot tenir bona el pas dels anys, de les dècades i dels segles (i tot fa preveure que l'obra de Barceló a la Seu s'hi ha d'estar segles, tot i que tampoc d'això no se'n pot donar cap garantia més enllà de la voluntat actual), és la distància amb la qual la mirada pot recórrer l'obra, una mirada distanciada almanco en dos sentits: d'una banda, la distància respecte d'una mediatització excessiva de l'obra, però sobretot la mediatització de l'autor, que en tot cas tergitversa en un sentit o en un altre la valoració que se'n pugui fer; d'altra banda, s'ha de tenir en compte que, avui per avui, atès aquest ressò medià-

tic, el públic va a la Seu a veure gairebé exclusivament l'obra que Barceló hi ha realitzat, la «capella de Barceló», contempla el gran revestiment de ceràmica, els vitralls en diversos tons de gris i el mobiliari de pedra de Binissalem, és a dir, l'obra com a capella que és i, com a molt, fa una ullada ràpida als espais que li queden més propers: l'altar major, a l'esquerra de la capella del Santíssim o espai Barceló, i la petita capella que hi ha a la dreta, i punt. Amb això, volia dir que, passat el temps, quan el rebombori s'hagi oblidat, la gent tornarà a entrar a veure la Seu, i llavors, en un recorregut per tota la catedral, es podrà valorar l'efecte que l'obra de Barceló hi ha generat. Ara, per ventura, és massa prest.

En tot cas, el que sí que podem afirmar sense necessitar que passin anys per damunt és que la Seu de Mallorca ha incorporat un «barceló», un «barceló» dels grossos, però un «barceló» al cap i a la fi. S'ha de suposar que és el que es pretenia des del moment en què es va encarregar la intervenció a l'artista, i és el que s'ha aconseguit. Qui subscriu aquestes línies, almanco, no se n'ha sorprès. M'explicaré: com es podia esperar, no tan sols de Barceló, sinó de qualsevol artista, el pintor ha abocat a la capella, millor dit, al revestiment ceràmic, el seu llenguatge més característic, tots els trets tècnics i estilístics que el defineixen, l'ofici que ha acumulat al llarg d'una trajectòria que es remunta ja a gairebé quaranta anys de dedicació artística, les temàtiques amb les quals més s'identifica i també amb les que més l'identifiquem, a més de certes connotacions autobiogràfiques, cosa que és molt pròpia de l'artista felanitxer. El mateix fet

© Agustí Torres

que, des del capítol catedralici, li fos encarregada una interpretació del miracle dels pans i els peixos suposava una entrada directa en una temàtica coneguda i explotada per Miquel Barceló. Els fons marins, però també la multiplicació de queviures, han estat una

constant en la seva obra des de fa dècades. Com ho han estat, part de la seva obra, la presència dels animals vius i morts, les taules digestives, els fruits de la terra, els forats i altres accidents, els grans relleus, l'abarrocamment, els colors que se situen en un lloc perillós, mig na-

Ten d'encies

© Agustí Torres

turals, mig sintètics (no sempre ben aconseguits; Barceló no és cap geni en el tractament del color), i la mirada cap a Àfrica, com es pot veure a la capella, per exemple, en la sobresaturació de relleus que envolta una petita porta a l'esquerra si es mira cap a l'altar. En tot aquest revestiment de ceràmica, el qual una es nega a qualificar de «pell» perquè en cap cas s'adhereix ni presenta una continuïtat respecte de la capella gòtica que l'allotja, sinó que, si es parla de pells, s'hauria de parlar més d'una gran crostera, gruixuda, amb relleu,

cruixida i separada del cos, o, en tot cas, d'un decorat superposat a la capella original (en parlarem tot seguit), és on trobam el «barceló» més autèntic, així com el coneixem. Ja entrats més pròpiament en el terreny de l'opinió, tot i que en cap moment una ha defugit d'aquesta responsabilitat, la ceràmica té unes zones molt millor aconseguides que no les altres: hi ha elements, com ara els pans, les revoltades anguiles, alguns peixos de boca grossa i badada, un parell de fulles de garballó, unes mones que juguen a amagar-se i algunes

alfabies, que tenen aquesta sensibilitat que Miquel Barceló sap treure d'un petit tros de fang o d'un gest gairebé fugisser de pintura; en canvi, hi ha alguna col estratègicament situada com si fos una flor oberta al bell mig d'una copinya, unes palmeres, els acabats de la part superior del revestiment ceràmic, amb una mena de pessigades de panada molt tosques i que trenquen, des del meu punt de vista, de la pitjor manera amb la gracilitat, la verticalitat i la lleugeresa dels pilars primíssims que des del gòtic s'enlairen cap a les voltes de la capella. I sobretot, entre aquests acabats, hi destaca l'ona, a la part exterior esquerra segons es mira cap a l'altar, que és una manera de fer voltar la massa ceràmica i de sumar-li la necessitat que sempre ha tingut Miquel Barceló de donar a les formes un referent, un suport figuratiu. L'ona, tenyida de blau, i amb l'escuma blanca, situada en les altures, no resulta ni prou gran, ni prou valenta, i tampoc subtil, així que, per a qui escriu, queda en un entremig, en un voler i no poder que frega el *kistch*, que és un perill en el qual cau amb una certa freqüència l'obra de Miquel Barceló, i hi cau en molts dels elements aquí citats en particular.

I, entre tots els elements d'aquest decorat ceràmic, s'ha de parlar del Crist, i no perquè sigui o no sigui un autoretrat de l'artista, com ell va dir, que això té molt poca importància i, en tot cas, no hauria fet sinó seguir el que feren tants artistes a l'hora d'haver de representar figures religioses, prendre un model o prendre's com a model, ni tampoc tenen importància els seus genitals, que una no va aconseguir veure, per la qual cosa en aquest sentit no hi hauria res de nou (també li seria igual veure'ls), sinó per la resolució que dóna a la figura: aquesta massa blanquinosa no aconsegueix ser ni una presència ni una absència, ni tan sols una subtil aparició, que és el que per ventura volia ser, però que, des del meu punt de vista, no ha resolt bé, i resulta una figura pos-tissa o forçada, mal aconseguida.

En aquest recorregut per la ceràmica, una voldria dir que, de la mateixa manera que moltes vegades Miquel Barceló assoleix un nivell de sensibilitat molt superior quan fa un petit cap d'un ase o d'una ovella, una alfàbia de dimensions reduïdes o un plat sense massa pretensions, també en el revestiment ceràmic de la capella del Santíssim podem trobar demostracions d'una sensibilitat molt més exquisida en el cap d'un peix, en les ditades posades sobre un pop de cames obertes o en la textura d'un pa ben enforat, que no en el que volen ser gestos espectaculars o fins i tot en la resolució del conjunt. Pel que fa els cruïsses, aquestes grans ferides que presenta la ceràmica a tot arreu i que eren del tot inevitables ateses les dimensions i la cocció, s'ha de dir que, com afirma Barceló mateix, ell sempre ha incorporat els accidents a la seva obra. En aquest cas, en observar el resultat final, una troba que hi ha accidents que, en forma de grans cruïsses, no molesten gens dins el conjunt de l'obra, mentre que n'hi ha d'altres, molts d'altres, que per ventura són fruit d'una imprevisió que s'hauria pogut evitar per no rompre certs motius. Així i tot, si el pas del temps no crea problemes greus de desprendiment en l'obra, des del punt de vista estètic els cruïsses no són un emperò en l'obra.

Si respecte del revestiment ceràmic s'ha dit que incorpora el més característic de l'obra de Miquel Barceló, els altres elements que conformen la intervenció de l'artista a la capella del Santíssim són un contrapunt en aquest sentit. El pintor felanitxer ha optat per l'abstracció en els cinc vitralls, tot i que la seva expressió natural hagi estat sempre la figuració, de la mateixa manera que ha concebut el mobiliari de la capella amb una gran sobrietat i puresa de línies quan ell té un llenguatge eminentment neobarroc. En una gran varietat de grisos que van dels més clars als més foscos, gairebé opacs, els vitralls ofereixen la sensació bé del fons més fons de la mar o bé d'una radiografia, però en tot cas no són

© Agustí Torres

elements a través dels quals pugui penetrar la llum de manera generosa. Al meu parer, els més aconseguits serien els dos del lateral de la capella, en els quals les tonalitats dels grisos baixen, aporten una llum matisada molt agradable i no contrasten de manera tan forta amb el ja sobrecarregat interior de la capella. Pel que fa al mobiliari, encertat en la puresa de línies per contrarestar el barroquisme del conjunt, no és tan encertat en el material: la pedra de Binissalem amb la qual està construït és massa brillant i groga, per la qual cosa relleixa un poc al costat de la paret de ceràmica a la qual s'adhereix en les llar-

gues zones dels bancs laterals. I és que, a més de contemplar i valorar els tres elements, ceràmica, vitralls i mobiliari per separat, sobretot es fa necessari contemplar-los com a conjunt, com a obra unitària que és, a més de valorar-ne la integració en l'arquitectura gòtica de la capella. En aquest sentit, una voldria remarcar unes quantes qüestions o, millor dit, voldria plantejar alguns interrogants: Ha concebut Barceló aquests tres elements com una sola obra o, ara que els tenim ja els uns al costat dels altres, veiem que tenen una difícil convivència? Ha sabut encaixar la seva intervenció dins la capella o

li ha superposat una obra que, segons com es miri, sembla més un decorat un poc de cartró pedra? Quins són els recursos que ha fet servir per lligar la seva obra a l'arquitectura gòtica original? O hi ha una absència absoluta d'aquests recursos d'unió entre l'obra i l'espai? Realment ha volgut trencar del tot amb la tipologia original de la capella? I si és així, ho ha aconseguit o ha quedat en un punt mitjà entre el trencament radical i la unió harmoniosa?

Al marge de totes aquestes consideracions, quan el temps hagi passat, com deia en començar aquest text, probablement es deixarà de mirar només la capella de Barceló i es tornarà a mirar el conjunt interior de la Seu. El principi del segle XXI hi haurà deixat la seva empremta en la capella del Santíssim i amb l'obra de Barceló que la vesteix. En aquest sentit es poden encetar dos debats, que en tot cas hauria estat millor tenir abans d'encomanar l'obra a l'artista en qüestió: el primer fa referència a la discussió de si l'espai interior de la Seu de Mallorca té més necessitat que li treguin coses que no que n'hi afegixin (l'interior de la Llotja és molt més bell que el de la Seu perquè no s'hi ha afegit res); el segon apunta a una qüestió estilística i obre un interrogant sobre si el neobarroquisme de Miquel Barceló era el llenguatge més adient, no tan sols per a l'espai gòtic i per a la Seu, sinó també per representar la contemporaneïtat.

Més enllà queda la qüestió de l'espiritualitat, que no és un tema religiós, ni tan sols, si m'apuren, una cosa que respiri l'espectador, sinó que transpira, o no, l'obra. La qüestió es si la creació de Miquel Barceló per a la capella del Santíssim de la Seu de Mallorca té aquest esperit de transcendència, si és capaç de transmetre espiritualitat i si és espiritualment rica, plena per dintre i no únicament per fora, com un gran decorat sense gaire ànima. En aquest punt hi ha un dels grans reptes, segurament el repte més important de tota obra d'art: l'ha assolit Miquel Barceló?

EL MIRALL

EL MIRALL BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./Sra. _____

DNI _____

Adreça _____

núm. _____ pis _____

Codi postal _____ població _____

Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 25 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària/d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____

Signatura

Agència/oficina _____

DC _____ cte./lta. núm. _____

EL MIRALL: Carrer Bartomeu Pou, 31 · 07003 · Palma · Tel. 971 72 59 37 · Fax 971 71 93 85

20 € OFERTA ESPECIAL
per als socis de l'Obra Cultural Balear

Vint-i-cinc anys de Quart Creixent a Palma: la llibreria que només ven llibres en català

BIEL MESQUIDA

És tota una fita històrica. Que una llibreria celebri el seu vint-i-cinquè aniversari ja és una festa grossa en aquests temps que corren.

Emperò si, a més a més, té la singularitat de vendre només llibres en català, ja és un prodigi, una *rara avis*. Els creadors d'aquesta aventura foren els professors **Antoni Artigues** i **Jaume Corbera**. Acompanyà primer aquests socis fundadors un altre professor, **Arnau Amer**, i després s'hi afegiren dos activistes culturals, **Miquel Serra** i **Jeroni Oliver**. I la gerent, **Miquela Serra**, que duu la llibreria des de fa 14 anys. Aquell llunyà 1982 inaugurà Quart Creixent el poeta **Joan Brossa**, que, dotze anys després, hi retornà per celebrar la continuïtat d'aquell projecte gairebé únic a tots els Països Catalans. Ara, després de 25 anys de subsistència, tenen un públic fidel que sap que entre aquelles parets del carrer d'en Rubí hi ha un panorama dels clàssics catalans i de les darreres novetats. Com a client antic, puc dir que sempre he trobat el llibre que cercava en el moment precís en què el meu desig el

volia: això és el que els lectors demanam a una llibreria i que avui en dia amb tota l'allau de novetats que surten moltes de vegades resulta impossible. I una altra característica que enriqueix la trajectòria de Quart Creixent és que no s'ha aturat de ser un espai d'animació cultural, d'agitació de la bona, de presentació d'autors i de llibres, de celebració de taules rodones, debats, recitals, etc. Animaré els propietaris perquè amb motiu d'aquest quart de segle de vida activa facin una memòria general de les activitats que han promocionat i han produït. Seria una joia veure com els autors més diversos de la literatura catalana han deixat la seva petjada en aquell espai llibresc. D'entre els meus records personals no podré oblidar mai un debat que degué tenir lloc a principi dels anys noranta entre un conjunt d'escriptors illencs ben significatius. D'esquerra a dreta s'asseien **Arnau Pons**, **Xesca Ensenyat**, aquest cronista, **Joan Alegret** (el moderador), **Gabriel Janer Manila**, **Llorenç Capellà** i **Miquel López-Crespí**. Quan escric aquests noms junts em sembla un miracle que avui crec que no seria possible. Només puc assegurar que va ser un vertader debat, una vertadera batalla verbal, dialèctica, estètica, textual entre dues trinxeres que varen quedar molt clares: els joves Arnau, Xesca i aquest, no tan jove, cronista defensaven una visió i una pràctica de la literatura que no tenia intersecció amb la de Manila, Capellà i López-Crespí. I tot això sense cap necessitat de formar grups ni ca-

pelletes. Pel seu discurs els coneixereu. I allà tots quedàrem retratats amb les nostres maneres de veure l'escriptura, la literatura. Pagaria un potosí per trobar la gravació que un càmera va fer d'algunes parts del debat. La meua sensació d'aquell vespre fou clara: el Pons i l'Ensenyat eren els meus germans de l'ànima. Quines revelacions i quines veritats tan fonudes sortiren d'aquella nit a la llibreria Quart Creixent! M'atreviria a dir que des de llavors mai més no he tornat a veure i viure un debat viu i intens, generós, entre escriptors mallorquins. I crec que la lletra de batalla, la lluita d'idees, la baralla verbal és el que vivifica una cultura. I la catalana ho necessita com l'aire! Les festes quatrecreixenteres han estat de pinyol vermell. Dia 12 de febrer de 2007 es presentà una recopilació inèdita de poemes de Joan Brossa a cura de Glòria Bordons titulada *El dia a dia*. El poeta amic i magnífic deïdor **Carles Rebassa** va donar veu a la poesia brossiana: tot un espectacle de la paraula viva. Dia 16, al Teatre de Sans, el poeta **Enric Casassas** i el compositor **Pascal Comelade** conjugaren paraula i música: una meravella. I dia 17, fou aquest grup pop i engrescador, **Antònia Font**, que tancà amb el seu extraordinari *Batiscafo Katiuskas* una celebració històrica. Acabaré aquesta crònica de «Molts d'anys» per Quart Creixent recomanant un parell de llibres que hi podreu adquirir. *Un home de paraula* (La Magrana), d'Imma Monsó, és una novel·la en què l'escriptora ens conta la vida i la mort del que va ser el seu company durant setze anys. Amb aquest tema caure dins el fulletó hauria estat el més normal. La Monsó, ben al contrari, ens fa una crònica d'un dol tan complexa com entenedridora, tan plena d'humor com d'enyor. Tres anys de feina dura han produït un text que dóna un testimoni personal convertit en una obra literària en què l'amor i la mort són els protagonistes. Llibre emocionant i asserenador, càlid i inoblidable. *La Segona República a Mallorca* (Mi-

quel Font), de **Joana Maria Roque** i **Albert Herranz**, és una eina molt ben feta per conèixer les veritats d'uns temps que ens han estat esborrats, amagats. Del 14 d'abril de 1931 al 18 de juliol de 1936 passen tot un seguit d'esdeveniments i de lluites, d'il·lusions i de desenganys que els autors ens ordenen a la perfecció. Les diferents ideologies que senyorejaven en aquella època (socialisme, comunisme, nacionalisme, feixisme, etc.) es veuen reflectides amb noms i llinatges. M'impressionà la llista de persones que el 19 de juliol de 1936 anaren a capitania general per donar suport al bàndol feixista del general Goded. Diu molt de la societat illenca i els seus valors. Nombroses fotografies d'alguns del protagonistes d'aquest període converteixen aquesta obra en un llibre bàsic per a la recuperació de la memòria històrica nostra. *La gran rutina* (Edicions 62), de **Valentí Puig**, és una novel·la crítica d'un dels prosistes mallorquins més polifacètics i intel·ligents. El fris de personatges mostra tot un conjunt de pròcers de la societat barcelonina que es reuneixen al poble de Viluma en el Tarragonès. Daniel Marquet, editor; Ventura Dols, pintor; Marcel Petrus, financer, i Amadeu Prat, polític, formen un quartet en què a partir d'un frau i la desaparició d'un dels seus membres posa en qüestió els valors i els objectius d'unes vides que es troben a l'entrada de la tardor. Novel·la d'idees escrita amb una prosa reposada, subtil, plena de detalls i de pensaments en un temps en què pensar és un risc. *Un cor grec. Memòria i notes d'un viatge* (Angle Editorial), de **Susanna Rafart**, és un llibre calidoscòpic amb Grècia i les seves relacions amb la cultura catalana com a protagonista. La primera part, *Sèquia*, és un dietari en què apareixen els referents de l'autora —Delacroix, Turner, Frédéric Boissonas, Ricard Creus, Sèneca, Ford Madox Ford, etc.—, que s'entrecreuen amb les experiències del seu viatge interior, la reinterpretació de personatges clàssics i els pensaments

sobre la pròpia literatura. A la segona part hi ha la descripció dels seus viatges a Grècia, en què conjuga les emocions del paisatge i les intensitats de la poesia amb la descripció geogràfica. A la tercera part recupera aquell viatge que el 1933 realitzaren amb el *Ciudad de Cádiz* nombrosos professors i estudiants universitaris, entre els quals destacaven Salvador Espriu i Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Tota una generació feta malbé per la guerra incivil. Un llibre per somniar.

se
pil

El comellar des Prat de Comafreda i les voltes d'en Galileu

GASPAR VALERO

Itinerari

Font des Noguer
(Ma-10 km 33,700) -
coll des Coloms - font des Prat -
font de ses Tosses d'en Gallina -
coll de Comafreda -
cases de neu del coll de la Mola -
casa de neu d'en Galileu -
urbanització de Son Macip
(Ma-10 km 22,800)

Horari aproximat: 4 hores
(temps aproximat de marxa,
sense les aturades)

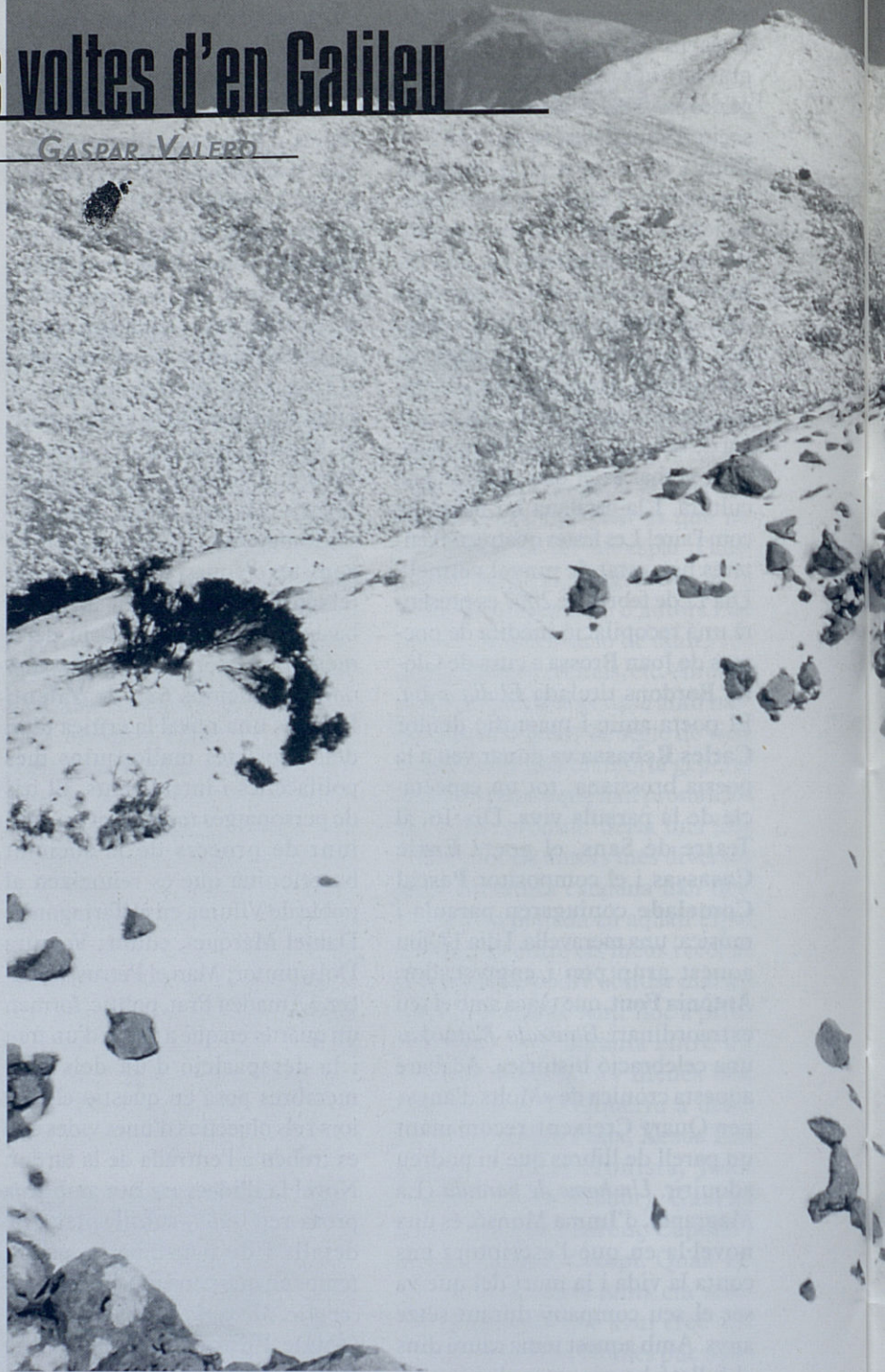
Orientacions de camí

Partim de la font des Noguer, situada vora la carretera de Lluc a Sóller (Pollença-Andratx, Ma-10), a l'altura del quilòmetre 33,700, molt a prop de la barrera de l'embassament de Cúber. Començam a caminar en direcció nord, vora la gran canalització que condueix l'aigua de l'embassament del gorg Blau al de Cúber. A peu pla, ens acostam al gorg Blau, amb vistes cap al puig Major, a la nostra esquerra. A un quart d'hora de la partida, passam una barrera de fusta i continuam caminant vora la canal, feta amb enormes peces de formigó. A setze o disset minuts de l'anterior barrera, arribam al punt on abandonam la canalització i pujam per una rampa de ciment, cap a la dreta, per on passam la canal i enllaçam amb el camí de la font des Prat.

Pel camí de la font des Prat, pujam lleugerament entre alzines i sitges de carboner i, a uns dotze minuts, arribam al coll des Coloms, punt on, cap a la dreta, parteix el camí que puja al cim des Tossals. A menys de deu minuts del coll, i després d'un revolt a l'esquerra i un altre a la dreta, arribam a la cruïlla que separa el camí de la font des Prat, a l'esquerra, i el de les ca-

ses des Tossals, a la dreta. Anam en direcció a la font des Prat, a la qual arribam en alguns minuts, després de passar per un portell, deixar una tanca a l'esquerra i vorejar alguns rotlles de sitja.

La font des Prat de Massanella presenta una mina alta i poc profunda, amb coberta de falsa cúpula i amb l'entrada tancada per una barrera metàl·lica. D'aquesta font par-

teix la canaleta de Massanella, tot i que els primers centenars de metres del seu recorregut es manté soterrada. La tècnica de cobertura d'aquest tram de la Canaleta ve definida per una coberta de lloses. Des de la font des Prat, tornam enrere alguns metres i voltam a l'esquerra, per un pontet que passa el torrent des Prat. Un cartell ens indica: Coll Cases Neu 1 h 30

min. Passam vora una sitja gran, seguida d'altres rotles. Deu minuts més amunt, entre l'alzinar, a l'esquerra queda una penya llisa i a la dreta un cappare transversal. Vuit minuts més amunt, arribam a la font de ses Tosses d'en Gallina; consta d'una petita mina per on s'aboca l'aigua dins una pica damunt el camí mateix. La vegetació arbòria es fa més esparsa i les pe-

nyes s'alcen a la dreta, fins que assolim la perpendicular al pas de s'Argentó. Alguns minuts més amunt, podem observar a la dreta la casa de neu del comellar des Prat, de reduïdes dimensions. Hi notam també una paret de marge transversal i, més allunyat, les restes d'un porxo. Resta el darrer tram de pujada fins al coll, amb poca vegetació i amb les penyes altissi-

Itineraris

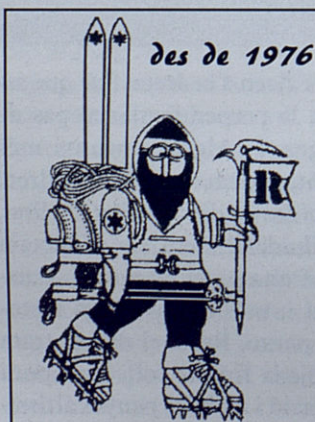

mes del puig de Massanella a la dreta i la serra des Teixos a l'esquerra.

Assolim el coll (1.210 m), ben marcat per una paret transversal. A l'altra banda del coll, en davallada pel comellar de Comafreda, es localitzen dues grans cases de neu, la font

i el porxo dels nevaters. En el coll de ses Cases de Neu abandonam la direcció cap a llevant, deixant de banda la davallada pel comellar de Comafreda, i ens disposam a anar cap a la casa de neu Rodona d'en Rubí o de les Balmes del Massanella, per la qual cosa repre-

nem la marxa en direcció nord, cap a l'esquerra si pujam del comellar des Prat, vers l'esperó rocós que configura l'extrem de la serra des Teix. La penya més sobresortint es veu ornamentada per una heura; des de la nova posició, que ens fa mirar al nord, voltam aquestes ro-

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

www.esrefugi.es

ques cap al nord-oest (esquerra) i, després de passar una paret baixa i envoltada de cards i estepes blaneres, arribam a l'indret conegut com les balmes del Massanella, on trobam un porxo de nevaters, arredossat sota la penya natural, i una altra casa de neu, situada més a la dreta del porxo.

La casa de neu Rodona d'en Rubí o de les Balmes del Massanella és de planta més arrodonida que les anteriors i ocupa una posició alterosa en un graó natural situat entre les penyes de la serra des Teix i la clotada del coll des Telègraf. Les dimensions aproximades d'aquest dipòsit són 13 metres de llargària, 6,40 metres d'amplària i 5,40 metres de profunditat. S'orienta allargassat d'oest a est. El lateral de llevant mostra les restes del portal, només identificable per les lloses del llindar. La tipologia de les pedres usades en el parament mostra blocs més petits a la part inferior i més grossos a la part superior. A una cinquantena de metres, més amunt i al sud-oest, es troba la balma que dona nom a la casa de neu.

Des de la casa de neu de les Balmes del Massanella davallam per un coster rost cap al coll de la Mola, conegut més modernament amb el nom de coll des Telègraf, denominació incorrecta que es refereix realment a la línia elèctrica que pujava des de la central hidroelèctrica del Gorg Blau i anava cap a Inca, pel coll de Mancor o de la Línia; precisament aquest darrer nom és també un topònim que es refereix a la conducció elèctrica. Per fer aquesta davallada, el camí és estret i davalla directament al coll. En un ressalt ens apareix cap a ponent la silueta del puig Major, alhora que, al nord-est i sota els nostres peus, es pot observar la casa de neu occidental del coll des Telègraf. Continuem el darrer tram de descens per la dreta d'aquest graó rocós. Una vegada hem arribat al coll de la Mola o des Telègraf (1.126 m), observam les dues cases de neu que es troben a la vora, una a la dreta i l'altra a l'esquerra del coll.

Les cases de neu del coll de la Mola o des Telègraf

La casa de neu occidental del coll des Telègraf es troba a l'esquerra del coll,

Relojería Española S.L.

FUNDADA EN 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
Watches & Bijoux

FREDERIQUE CONSTANT
GENEVE

LONGINES
SWISS WATCHES

W
GLYCINE
SWISS

TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

VICTORINOX SWISS ARMY

HAMILTON
AMERICAN • SINCE 1851

Plaça de Cort, 14

Tel. 971 721 563 · 971 724 344

Fax 971 714 369

www.relojeriaespanola.es
respanyola@wmega.es

segons la nostra posició d'arribada, a poc més de cinquanta metres de distància, vigilada pel massís del puig Major. Es troba ben conservada, endomassada per una gran heura a l'interior. És de grans dimensions, de planta rectangular amb angles arrodonits, i mostra restes del portal. El dipòsit s'emmarca sobre un sòcol que aplanava el terreny i al voltant hi ha una ampla esplanada per a la recollida de neu. El porxo dels nevaters apareix a la vora, aferrat al coster de la Mola.

La casa de neu oriental del coll des Telègraf es troba a la dreta del coll, segons la nostra posició d'arribada, a una cinquantena de metres de distància, i un poc més avall del coll. El pany de paret mostra una diversitat en la tipologia de les pedres usades, que podria evidenciar reconstruccions fetes al llarg del temps. Un poc més avall del dipòsit es pot observar el porxo dels nevaters, de planta quadrada. Envoltan el conjunt marjades per a la recollida de neu.

La referència de 1723 parla de la «casa de neu de la Mola del puig Major (de Massanella), propietat de dona Maria Sales, que no es troba arrendada. S'ha notificat a l'administrador que la posi en funcionament. Ara no està en condicions, l'any que ve serà reparada i engrandida».

Des del coll de la Mola o des Telègraf ens disposam a pujar a la carena de la Mola; a la dreta queda el cim del puig d'en Galileu (1.182 m). Ens dirigim en direcció nord, i arribam aviat a la carena summital de la Mola. Des d'aquest cim es gaudeix d'una vista privilegiada que abasta un gran angle visual, centralitzat pel puig Roig. Davallam de la Mola directament al planiol on es troba la casa de neu d'en Galileu.

El conjunt és format pel dipòsit o casa de neu pròpiament dita, pel porxo dels nevaters i per un pou d'aigua. El clot o casa de neu té una planta el·líptica que fa aproximadament per la part exterior 14,70 metres de llargària per 8,20 metres d'amplària, mentre que la profunditat arriba a ser de 5,70 metres, des del nivell del sòl exterior. Té un revestiment de pedra seca que es conserva en bon estat excepte en el lateral nord, on apareix completa-

ment esbaldregat. En els laterals de llevant i de ponent la paret del dipòsit sobresurt del nivell del sòl i s'aixeca formant dos aiguavessos que devien sostenir una coberta de fusta, branques i càrritx. El portal de la casa de neu se situa a la part de llevant. En el lateral oest es conserva una interessant bombardera o finestró per ficar-hi la neu recollida; té llinda de fusta i una llosa en declivitat a la part interi-

or per afavorir el pas en davallada de la neu. El porxo és de planta rectangular, de 10,50 metres de llargària per 7,80 metres d'amplària; l'interior es troba dividit per una ampla paret mestra en dues estances; l'alçat és d'una planta, bastit en pedra seca. El nom de Galileu fa referència al nevaters que explotaven aquest dipòsit; designa el malnom amb què eren coneguts els membres de la família

Català. El 1723 tenim documentat Miquel Català Arbós, «dueño que és d'una casa de neu en deguda forma». La documentació de 1788 parla de la mateixa casa de neu, que aleshores era propietat de Joana Aina Morro, viuda de Miquel Català «Galileu». L'any 1804 es guardaven en aquest dipòsit 2.000 quintars de neu (84.600 kg, aprox.).

Des de la casa de neu d'en Galileu,

davallam pel camí dels nevaters, les voltes d'en Galileu. Després d'un planiol, el camí es llança a desafiar el buit del coster nord; a l'esquerra ens protegeix de l'abisme una pareteta lligada amb morter, que després es converteix en una filada de lloses arrenclerades. El marge de sosteniment que dona base al camí s'aboca sobre els fons de cingles altíssims i fa pensar en les dures condicions en què fou

treballat. Abundants plantes d'estepa joana, càrritx, cards, aritges i coixinets espinosos, així com lletreres, xiprell i romaní ens acompanyen en la ruta. Camí avall, passam vora uns aranyoners. Alguns minuts més avall assolim el cartell del Consell, que ens obre el pas a la pista forestal, vora la casa de neu de Son Macip.

Aquest dipòsit de neu té planta el·líptica, d'11,80 metres de llargària per 6 metres d'amplada, així com 4,70 metres de profunditat a la paret més alta, la sud. Es troba recobert de paret de pedra seca per tot el perímetre, excepte pel lateral nord, que apareix esbaldregat; la paret gairebé no sobresurt del nivell del sòl. A la part de llevant, hi ha indicis de l'existència del portal. La paret sud és ocupada per falgueres, i a l'interior hi ha una alzina.

La documentació de 1723 parla de l'honor Antoni March de Pollença, que té conduïda una casa de neu juntament amb un tal Cifre, de la possessió de Son Macip. En el segle XVIII, els propietaris de Son Macip pertanyien a la família Pizà, que adquiriren la finca de mans de la família Macip; concretament, l'any 1679 era de Pere Macip i el 1787 el propietari era Francesc Pizà, regidor perpetu de l'Ajuntament de Palma.

Entram ja decididament en terrenys que foren del món dels carboners, amb rotlles de sitja i barraques. A tres o quatre minuts passam vora un planiol a manera de rotonda i voltam a l'esquerra. Alguns revolts més avall, un dels quals mostra la senyalització del GR, que condueix a Lluç, però que ara no seguim, ens deixen al portell amb barrera de fusta, després del qual aviat s'acaba la pista forestal, que ens deixa en el carrer de la urbanització de Son Macip, amb el xalet davant el nostre punt d'arribada. Al final de la pista forestal, entram a la urbanització de Son Macip pel carrer asfaltat en direcció a la dreta; voltam tot d'una a l'esquerra i, sobre l'asfalt, passam vora dues construccions més i voltam en un nou revolt a la dreta, fins que arribam a la cruïlla amb el vial transversal. Continuem recte i assolim immediatament la carretera Lluç-Escorca (Ma-10, km 22,800), on acabam l'itinerari.

Tendències

cinefàgia

Massa memòries d'Àfrica

MATÍAS VALLÉS

Estam envaïts pel cinema de pingüins, un gènere en auge gràcies als sentiments de tendresa que inspiren aquests animals, i que sens dubte es reforçarà el dia en què la gastronomia n'inclogui la carn entre els menjars més sol·licitats. Els emperadors, *Happy feet* i altres subproductes trencadors han aconseguit una difusió sense precedents dels paisatges polars en extinció, i, consegüentment, els han desposseït del misteri que tenien. Quedava en peu el continent desconegut de sempre, però Hollywood encadena ara vertiginosament superproduccions rodades a Àfrica. L'empatx supera amb escreix la saturació de cinema rodat a Cuba, que va preludiar l'agonia de Castro. No descarteu, per tant, un agreujament de les plagues que s'abaten sobre la sabana africana.

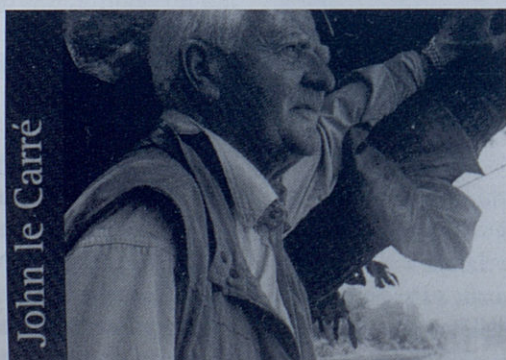
Angelina Jolie i Brad Pitt no són els únics culpables que la Indústria hagi emigrat en sentit contrari als grans corrents. No convé sobreestimar els efectes gregaris en el món de l'espectacle. És molt probable que la resta de membres d'U2 sentin

una pregona despreocupació per les fams canines que obsessionen Bono. A l'hora d'explicar l'«efecte crida», convé detenir-se en el tò-

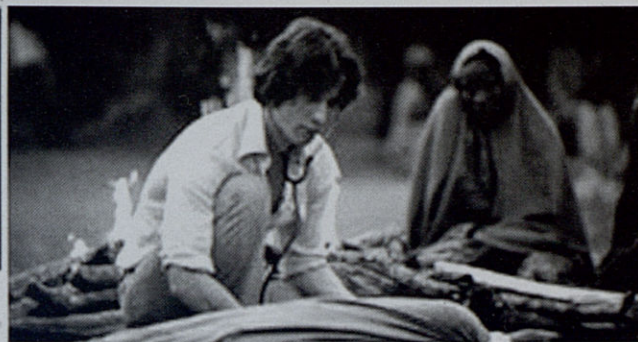
pic «cherchez l'argent», o en el «follow the money» que va marcar la pel·lícula *Todos los hombres del presidente*, encara que mai no fos pronunciada per Woodward i Bernstein durant el Watergate. Amb els costs de producció desbotats, Àfrica és una benedicció per als encarregats de controlar els pressuposts del rodatge. Un cas semblant seria el de *La dalia negra*, íntegrament rodada a Bulgària. Surt més barat desplaçar l'equip complet a aquesta geografia –a més de reproduir les majúscules de Hollywood al vessant d'una muntanya–, abans que carregar amb les condicions econòmiques imperants a Califòrnia.

Primera llei: Hollywood estima Àfrica perquè és barata. No obstant això, trobarem sense esforç raons més menyspreables. Per exemple, l'esperit solidari que inunda el planeta, sense resoldre cap dels seus problemes perquè s'atura en el que és epidèmic. Els responsables de la Indústria estan convençuts que el seu hipòcrita sentimentalisme es transmetrà a les audiències. I si les atrocitats en curs no són suficients, o transcorren en geografies sense el mínim *glamour* –a qui interessa Darfur o el Congo, almenys abans que arribàs John le Carré amb el seu admirable *La cançó dels missioners?*–, sempre es pot recórrer a l'inesgotable cabal de tragèdies engendrat per l'apartheid sud-africà.

Segona llei: Hollywood estima Àfrica perquè és lacrimògena. Per

John le Carré

descomptat, l'entrega emocional ha de ser recompensada, i la Indústria s'ha adonat que els productes situats en aquest continent ofereixen prou exotisme per metamorfosar-lo en Oscars. L'exemple més clar d'aquesta recerca descarada de l'estatueta és *Babel*. Es presenta com un producte tercermundista –amb Brad Pitt i Cate Blanchett, però maquillats per fingir la seva lletgesa, a fi de reforçar el reclam massiu– i victimitza el continent sencer. Per no parlar de la trampa d'haver escapat el californià *Crash* per mig món i amb molta menys gràcia.

Tercera llei: Hollywood estima Àfrica perquè dona Oscars. En el moment de redactar aquestes línies –prèvies a la visió d'*El último rey de Escocia*–, la millor pel·lícula del diluvi africà és *El señor de la guerra*. En efecte, la majoria de la població és aliena als encants d'aquesta pel·lícula ambientada a

Libèria i que va passar pràcticament desapercebuda. Tanmateix, li perdonam fins i tot un repartiment encapçalat per Nicolas Cage, a canvi d'una duresa narrativa que no té res a veure amb les efusions sanguinolentes. Massa sang implica un defecte de reg sanguini al cervell dels guionistes, vegeu *Cartas de nuestros padres* o *Diamante de África*. El resultat de *Lord of War* és un estremidor al·legat sobre el traficant d'armes com a funcionari al servei de les grans potències. Sí, la majoria d'espectadors prefereixen plorar, o que els recomanin que no comprin diamants o pells que de totes maneres no poden permetre's. Quarta llei: Hollywood estima Àfrica perquè hereta el drama de la guerra freda. Hi ha pel·lícules no rodades a Àfrica, però són poques, per la qual cosa potser aquest article llisca per la inevitable senda de la facilitat. Sense arrodonir la senzillesa impactant de *Lord of*

War, el seu sarcasme implacable, també podem parlar de bon grat d'*El jardiner fidel*, la translació al cinema d'una de les històries d'amor més belles de la literatura. Evidentment, aquesta expectativa s'enfonsa des del moment en què el paper de Tessa Quayle recau sobre la insípida Rachel Weisz. Aquí observam la puixança africana en substitució de la guerra freda –Le Carré ja ha fet dues novel·les situades en aquest continent. A més, la pel·lícula ofereix una interpretació sublim d'un actor de veritat, Ralph Fiennes, enamorat d'una dona que el sobrepassava. Cinquena llei: Hollywood estima Àfrica perquè permet a la Indústria revestir-se dels atributs d'una ONG. Vegeu, per exemple, l'estrèpit que hi hagut entorn de *Diamante de sangre*, maleïda des de l'instant mateix en què el repartiment està encapçalat per Leonardo di Caprio. No obstant això, com-

contemplant-ne el protagonista, la ment derivava cap a la qualitat indiscutible de *Traffic*, en què descobrim al senyor Cheadle. Sisena llei: Hollywood estima Àfrica perquè és una experiència en blanc i negre. Tal vegada no hem avançat gaire des de *Les mines del rei Salomó*, encara que ara ens creim molt més interculturals. La totalitat de pel·lícules de què parlam suposen una mirada d'Àfrica des dels ulls de l'home blanc. Si

aquest continent, el seu amor es refereix a la terra rogenca, no als molestos indígenes que la poblen. El Hollywood africà ens exposa a massa 'Memòries d'Àfrica', per més que la píndola dolça es recobreixi amb una capa amarga per fer-la més digerible.

EL BALANCI

JOHN LE CARRÉ LA CANÇÓ DELS MISSIONERS

pleix la missió col·lateral d'exalçar els programes d'alimentació de Nacions Unides. La ficció es recolza sobre una falla encara més increïble, els programes d'ajuda que ja varen ser rebentats per Le Carré —qui, si no— en el seu jardiner. La precursora de la collita actual és *Hotel Ruanda*, però,

desitjau sotmetre-us a un experiment mental, imaginau l'èxit que hauria aconseguit *Diamante de sangre* en el cas que no hagués estat protagonitzada per Di Caprio i Jennifer Connelly. A pesar de la implicació personal del primer com un mercenari nascut a Zimbabwe i que sempre ha viscut en

Metges especialistes en oftalmologia

C/ d'Anselm Turmeda, 10. Palma (Mallorca)
Tel. 971 20 15 12 - 971 29 47 44 - 971 29 54 50
Fax 971 75 52 38
A/e: iom@iom.es

Tranquil,
el que és petit
és la quota

Amb el Crediauto quota mini et beneficiaràs d'una
quota mensual reduïda perquè pots ajornar una
part del capital a la darrera quota. Informa-te'n
a les nostres oficines o a www.sanostra.es

**CREDI
AUTO**

**QUOTA
MINI**

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

MALLORCA PRIX 2007

Jovent
de Mallorca

Qui guanyarà a Mallorca?

29 municipis de Mallorca, des del 10 de febrer fins al 24 de març, disputaran la Gran Gimcana de **MALLORCA PRIX 2007**.

Una competició pensada per a grups de joves, en representació del seu poble o ciutat, competiran en proves físiques, escèniques i culturals a les 5 semifinals als pavellons de Muro, Consell, Marratxí, Porreres i Petra.

31 GRAN FINAL
de març
al pavelló de Pollença

VINE A ANIMAR
ELS TEUS!

conselldemallorca.net

Mallorca ets **tu**

Consell de
Mallorca